Plymouth, Pa., 9 Birželio.

Kiek visokio negero paeina dėlei tamsumo žmonių, tai paveikslų tą patikrinanczių niekumet nestokůja ir tokių visad buvo pilnai. Nesakau kad tai galima privesti tiktai isz mus, lietuvių, gyvenimo, o ne, yra visur ir tarp visokių tautų tokių atsitikimų ir jei pažiurėsim kiek placziau ir paimsim kitų tautų gyvenimą tai, mą rodos nė kiek czion negalima apsirikti, rasime da bjauresnius vaisius, koki randasi dėlei tamsumo žmonių ir tulų neva apszviestų aklybės, kuriems apie apszvietimą savo brolių ir suteikimą gerovės žmonijai tiek rupi, kiek latrui apie iszganymą savo duszios. Žinoma, jeigu pradėt perkratinėt gyvenimą visai da laukinių žmonių, tai rasime didei jůkingų ir bjaurių pagal mus supratimą apsiėjimų, o kurie jiems iszrodo visai gerais ir nė kiek nepermainomi; bet nežengent jau taip toli, gana tikt užmest akį ant artymiausių mus tėvynės susiedų – gudų ir prisižiurėt arcziau jų apsiėjimams, nekliudant gilios senovės, tai pamatysim jog tarp jų rasime kur kas daugiaus visokio blogo, negu tarp mus, o tamsuma žmonių — kaimiečių be abejonės didesnė ir didei bjauri, nors keles dėl apszvietimo kur kas jiems tur but lengvesnis ir visokis blogas, paeinantis vien tikt nů nesupratimo kad tai yra negerai, gal but lengviau paszalinamas. Bet dėlko-gi visokis blogas taip tarp jų įsikerėjęs ir po szias dienai ne nyksta? Atsakymas bene bus teisingiausias, jog valdže Gudijos suvis ar mažai ką boje apie teisingą apszvietimą žmonių ir panaikinimą visokio pikto žmoniszkesniu budu. Apart aklo garbinimo carų ir paklusnumo valdžei, labai mažai ko daugiau ir mokina pirmamokslius; o ir isz paczių tokių mokįtojų yra daugelis ką nemato toliau apart savo nosies ir nieko nesupranta (daugiausia pradinėse mokslainėse „c. p.“ už mokįtojus yra *ponomarei*, *djaczkai* ar patsai *pópas* kur nekur, kuris ir ne daug ką gudresnis už pirmůsius); o per tokius mokįtojus ir tokį mokslą prasti kaimiecziai virsta da į didesnius tamsunus, nės vietoj' apszvietos jie gauna tikrus nůdus tamsybės, ba įkalant nesuprantancziam žmogui kreivą supratimą ko nors užmusza tokiu budu kaip kada ir gana gudrų prigimtą supratimą ir per tai atima laisvumą tikros ir teisingos mislies. Kas link-gi to, kaip „szventoje Gudijoj“ naikina visokį piktą, tai nėra ką nė minėt.

Todėl nė kiek negalima apsirikti pavadinant jůs miszkiniais gyventojais. Bet jei jie yra tokiais tamsunais, tai nė kiek jůs tame kaltinti negalima, nės jeigu jau žmogus apsirges atgula į patalą, tai patsai jau negali paimt valgio, nors ir gana troksztų, ir lauke kolei kas jam padůs, o kokį tada padůda jam tokiu reikia ir maitytis, t. y. jeigu kaimiecziai — gudai yra visai da tamsus žmonės ir patys ne tur isz kur apszvietą gauti, tai kokiu tada apszvietimu jůs maitina tokiais ir iszauga ir yvairių blogų pasielgimų tenai perpilnei, kas isz dalies ir „V.“ nekartą buvo nurodoma. Valdže gudijos didei atsargei elgesi, kad žmonės negautų tikro supratimo, – kům jie kada buvo, kaip dabar jůs rėdo ir kaip viskas turėtų buti, nės tada carams but labai paojinga, ba nėra kitos tokios vieszpatystės kuri but taip marga tautomis, kaip Gudija (yra net 88 yvairios tautos „Letuczija Listki“) ir kožna isz tų tautų atskyrium kvėpůja ir smilki neapkantoja dabartinio rėdo. Jeigu tada žmonės įgautu tikrą szviesą ir supratimą visokių dalykų, tai nerymotu taip. Per tai jei kaip kada ir randasi tulas isz prakilnesnių gudų, kuriam didei spaudže szirdį matant tokį padėjimą savo viengenczių ir bereikalingą priespaudą tiek milijonų vargůlių ir norėtu parodyti tokias valdžios klaidas, be jokio atsakymo reikalingas panaikinimo ir důti prastiems kaimiecziams tikrą dvasiszką peną, tampa ne tiktai jisai pats skaudžei nubaustas, bet ir jo rasztai, nurodanti valdžios klaidas, apszaukti panaikinimo vertais, („V.“ N 22 260 pus. 1896 m.), kaipo nesutinkanti su valdžios mieriais. Iki ko tamsuma davedė žmones, tai atsitikimas laike vainikavimosi Mikalojaus II gana tikrai tą parodo. Ar-gi but taip atsitikę jeigu žmonės daugiau kiek but supratę, kad kožnas žmogus: ar jisai yra augszciausias valdinįkas ar didžiausias prascziokėlis – yra lygus sav ir jį, carą, nereikia laikyti už kokį ten dievaitį (o daugelis isz gudų net Dieviszką garbę jam atidůda), taip lygei ir niekam nevertas jo dovanas taip laikyti pagůdoja, kad dėl gavimo jų net gyvatos prastoti.

Na ir pamislyk miels broli, ar-gi jisai, caras, jau kito Dievo sutvertas kaip kožnas isz vargdienių; ar-gi ir jį ne ta pati žemė maitina kaipo ir kožną szios pasaulės žmogų ir kožną sutvėrimą? Tai kame czion gal but skirtuma?

Didei bjauri gudiszka dvase prasimusza ir isz paties caro, nės ant taip baisios rėgyklės, kur krauju plusta žemė ir giltinė klasto į visas szalis myrį, jisai be jokio jausmo galėjo žiurėti, ir nė kiek visatinė linksmybė neapsistojo nors tukstanczei niekům nekaltų vargůlių, o vis tikt per priežastį tironiszkai jieszkanczio sav garbės caro, nustojo gyvatos ir tiek szeimynų be jokios jų kaltės nustojo gal mylimiausio ar mylimiausių sąnarių! Vienok tas carui nė kiek neužgavo szirdį; jis, apjakintas garbe, džiaugesi kad jau tur ant savo mongoliszkos galvos vainiką, o visa baisinga rėgyklė jam iszrodo paprastu atsitikimu, kaipo rodos tai ne žmonės tiktai gyvuliai buvo. Bet žmogus, kurio krutise plaka žmoniszka szirdis, negalėtu taip ramiai žiurėti matant nekaltų gyvulių tiek nužudyta. Dėl tokių beszirdžių žmonių, kaip caras, gyvata žmogaus nėra augszciau statoma už gyvatą musės, kurią iszdykęs vaikiukas gaudo ir pagalios užmusza. Už tiesą jeigu jo numylėtas szunelis but nudvėsęs, tai labjau but nusiminęs, negu kad tukstancziai žmonių nustojo gyvatos. Tai maskoliszkas apszviestunas! Dejavimas apie pusantro tukstanczio žmonių ligonbucziůse ir privatiszkůse namůse, tankiausia arti myrio esanczių, skamba be perstojimo, o vienok tas nė kiek ne kenkė carui linksmytis ir gerti kaipo tikram maskoliui. Kaip valdže szoko gelbėti žustanczius, tai tikrai taip gal but tiktai gudijoj', nės kazokai muszdami žmonės nagaikomis ir kalavijais norėjo jůs nuramdyti ir tokiu budu da padidino užmuszėjystę. O ką, ar neteisingas maskoliszkas budas dėl užlaikymo tvarkos?

Ką tai carui giliůja tie pora tukstanczių žmonių, kadangi, pagal jo supratimą, yra tai vis tiktai tarnai, kokių „*motinėlė Rosija*“ milijonus tur! Nelaimė ta net nė skonį jo nesugadino, nės tą paczią dieną valgė pietus su tikru mongoliszku godumu.

Ka-gi dabar da kalbėti apie prispaudimą musų brolių Lietuvoje, esant tokiems beszirdžiams valdinįkams. Reikia tylėt ir kentėt ant kuno, bet ne ant dvasios, ir niekad nenustoti vilties sulaukti geres-

nių laikų, nės jokia svietiszka galybė nėra amžina, o labjau da neteisingu keliu traukenti.

Petropilėja ant susirinkimo etnographiszkos dalies geographiszkos draugystės diena 27 pereito mėnesio, tapė perskaitytas paminėjimas garsingo lietuviszko rasztinįko M. Daukszos.

Pereitą metą sukako 300 m. nů laiko, kada Vilniuja tapė iszdůtas pirmas lietuviszkas katekizmas M. Daukszos dėl katalikų D. kunigaiksztystės Lietuvos. Vienatinis ekzempliorius to katekizmo užsilaiko Vilniaus publiszkoje bibliotekoje. Metůse 1884 knįgutė ta buvo atrasta per Volterį ir isznaujo tapė perspaudįta 1886 m. spaustuvėja ciesoriszkos akademijos; tůmet iszszaukė didelį subrusdėjimą tarp tyrinėtojų lietuviszkos kalbos, kaip vietinių taip lygei ir užrubežinių mokytų vyrų.

Biographija M. Daukszos ne yra tikrai padůta, nės kaipo gimimo taip lygei ir myrio nėra padůta ir tas yra didelėj' tamsumoje. del mus. Žinoma tiktai yra jogei jis buvo bajoriszko gimimo, buvo kunigu ir kanaunįku Žemaitijoje ir skelbemas yra kaipo vienįtėlis žinunas lietuviszko liežuvio nů 1585 m. Pažiuros jo ant užduotės literaturos lietuviszkos ir yvairus pritaikymas lietuviszkos kalbos prie mierių apszvietos Lietuvos, atsižymi už tariamu patriotizmu, ką aiszkiausia prasitarė prieszkalboja apie pervartą (Postylli m. 1549), sądarbinįkų dirbanczių apie atgaivinimą auszros literatiszkos pabaigoja XVI amžiaus ir kuri pasirodė tikru pranaszu atgimime lietuviszkos literaturos paskutiniůsia 10, 15 m. szių dienų.

Darbai jo yra didelės svarbos kaip dėl mokslo kalbos, taip lygei ir aprėžime etnographiszko atgriebimo cziepo lietuviszko XVI szimtmetyje.

Baigesi jau pirmas pusmetis, o daugelis isz skaitytojų ne tikt už szį bet ir už praėjusį metą da neužsimokėjo prenumeratos; todėl bukit ant tiek meilingi gerbtini skaitytojai prisiųsti užmokestį, nės kožnas galite suprasti kad iszleidimas laikraszczio taip-gi ne mažai kasztůja, o kur-gi tada paimti ant to pinįgus jei niekas ne prisiųs, isz nieko ir pinįgą nepaimsi, kaip kitokį daiktą.

Isz Lietuvos.

— *Suvalkų rėdyba.* Pavasario dar vis neturim lemto. 13 dieną Gegužio nů ankstybo ryto iki paczių beveik pietų snigo, ir snigo gana smagiai, taip kad nors buvo 3 laipsniai szilumos ir žemė pavasario smarkiai tirpino nukritusį sniegą, vienok jo susirinko gana stora eilutė, taip kad iszgniuždė kur didesnius rugius. Po pietų taip-gi užėjo kelissyk bureliai sniego.

Keista buvo žiurėti į kas žin isz kur užklydusį sniegą, kuriam suvis nepritiko maiszytis su žaliais medžių lapeliais ir dengti žaliůjantį želmenį rugių ir kvieczių; rodos lyste lindo į galvą žinoma lietuviszka dainelė:

Oi tai dyvai, didi dyvai buvo:
Ir užszalo ažers vasarėlėj...

Antrytojaus, per Szesztines, jau ne snigo, bet buvo gana vėsu, pavėsiais dar buvo užsilikę vakarykszczio sniego; iszryto bent buvo blaivus oras, bet į pavakarę prakiuro dangus ir pradėjo lyti. Lijo paskui per kelias dienas, atskiedė visai ir taip drėgną žemę. Žmonės dar neatsisėję. O kas arsziausia — paszarą baigia, kiti jau pabaigė visiszkai. Nelemtas pavasaris! 18 dieną Gegužio buvo 10 laipsnių, o 19 dieną 13 R. szilumos — bet ar tai tokia pabaigos Gegužio turi buti sziluma!

Nepaisydami ant nedailaus pavasario, visi miestai ir miesteliai rengesi ant „karunacijos". Kožnas miestas paskyrė nů savęs ant iszkilmingo apvaikszcziojimo tos dienos po kelis — penkis, szeszis — szimtus. Už kelių dienų bus ta „karunacija", tad dailydės kaip druti skubinasi, kad ant to laiko suspėti padaryti visokius kliubus ir supynes. Kiek tai iszeis visoje Maskolijoje pinįgų ant tų niekniekių! ir, klausymas, kam tai to viso reikia? Sakysit, kad kožnas miestas isz liůso noro tiek důda, tad niekas už tai ne kaltas. Kaip czia jumis pasakyti?.. Tarytum niekas spirte nespiria, bet ir to negali pasakyti, kad isz liůso noro důtų... Czia, matote Maskolija ir maskoliszki budai: pats žmogus negali suprasti, kaip czia kas dedasi. Czia daug yra daleistų daigtų, kurių visai daryti negalima, ir daug nepriverstinų daiktų, kuriůs — nori nenori — turi pildyti. Czia visur apie jus kumszczios ir revolveriai, teisybė, paslėpti kiszeniuje, bet pabandykit nesuprasti pirmo mirktelėjimo kokio nors virszinįko, tada pamatysit, kaip lengvai tas, kas yra kiszeniuje, isz ten iszlenda, jus nubaudžia ir vėl į kiszenių įlenda, taip kad ne kiekvienas isz szalies žiurėdamas supras, kad isz kiszeniaus kas iszlindo, kitas nė nežiurės, kad kiszeniuje yra kas... Pasakys jums, kad jųs darote isz liůso noro, ir tikt jųs vieni žinote, koksai liůsumas jusų noro. Taip ir su liůsumu valios skiriant pinįgus ant „karunacijos". Stebuklinga, bejůk" žemė ta Maskolija! nebereikalo patys gudai ją vadina „szventa". Tikt gyventojai tos „szventos" žemės yra vieni labai tamsus, kiti, kurie supranta visą padėjimą, perdaug dideli egoistai, (savpatmyliai), pertai Maskolijoje pilna kiszeniůse kumszczių ir revolverių, taip lengvai isz ten iszlendanczių. O yra ir nemažai kitaip suprantanczių maskoliszkas tiesas tarp paczių maskolių; tikt, nelaimė, tokių yra dar nepakaktinai, jie skęste nuskęsta gaujoje filistrų ir tamsunų. Teko man kalbėti su vienu tokiu rusu; jam žingeidu buvo iszgirsti apie lietuvius ir jų krutėjimą (jisai atvažiavo isz gilios gudijos). Tarp kitko jisai pasakė: „Reikia pirma iszgelbėti ruskius, o paskui jųs, lietuviai, iszsigelbėsit. Liůsybę spaudos jums sugrąžįs, bet liůsybės žodžio niekad negausit. Jums dar geriaus, kad jums nedůda spaudos: jů kvailesnis jus prieszas, jů lengviaus jums jį pergalėti". Szventa teisybė!

Dėlei „karunacijos" mokįtinius gimnazijų paleido priesz paczias Szesztines. Egzaminų visai nebuvo: kurie pusėtinai per metus mokinosi, tůs tiesiog perkėlė į augsztesnes klesas, o kurie menkiaus mokėjo, tiems paskyrė ekzaminus po vakacijų. Tikt viena asztunta klesa turi atlikti, kaip paprastai, visus ekzaminus. Ekzaminai asztuntos klesos pasibaigs pabaigoje Gegužio mėnesio (pagal senąjį stilių). Senapilės gimnazijoje paskutinis ekzaminas bus 23 Gegužio (6 Birželio).

Senapilėje beveik kas nedėlia ir sziaip szventa diena esti pesztynės. Kraujo prilaisto gatvėmis gana. Dieną 17 Gegužio tokios pesztynės pasibaigė dar nelaimingesniu budu: vienas padukęs pesztukas durė peiliu dviem vyram: vienam pervėrė krutinę, kitam perkiszo peilį perdėm per ranką. Tas, kuriam perdurė krutinę, iszbėgęs isz karczlamos sudribo ant gatvės; subėgusiai policijai vos spėjo pasisakyti savo pravardę ir numirę. Yra tai Skinkys, žinomas apie Senapilę „vagių veislės": jie keli broliai yra specijalistai — arkliavagiai. Motina ir dabar

sėdi Kalvarijos kalėjime už vagystą. Anais metais vieną Skinkutį, szio paskerstojo brolį, užmuszė pagavę vagent laszinius.

Tankios pestynės mieste, kur yra kelios deszimtys zemskių, labai krinta kiekvienam į akis. Kalti už tai ne kas, tikt zemskiai. Jei nori kas musztis, tai pirmiausiai nuperka zemskiams degtinės ir praszo jų, kad jie nesikisztų ten, kur muszis. Na ir zemskio ten nė ant vaisto nepamatysi, nors ten peiliais varstytųsi, nors visa gatvė (ulyczia) kraujais papluktų. Ne taip dar seniai — priesz kokią deszimtį metų — niekas mieste nesimuszdavo, nės žinojo, kad zemskiai suims kožną pesztuką ir nugabės į lastynę. Tada kas norėdavo pasimuszti, važiūdavo ant atlaidų į bažnytkiemį, kur budavo tikt du, trys zemskiai. Dabar, acziu netikusiems zemskiams, miestai yra geriausia vieta pesztynėms. Butu gerai, kad aplinkinių Senapilės kaimų ukinįkai padūtų skundus zemskių virszinįkui, p. Markov'ui; jisai sako, yra neblogas žmogus ir tikrai geriaus prispirtų zemskius, jei žinotų tikrą priežastį pesztynių.

Pereitą sykį rasziau apie nedorybę žydų. Rasziau, kaip prisikabino prie vieno ukinįko žydas, kad jis buk permažai rado durpių nupirktam vežime. Paminėjau, kad žydai nutraukė dekius nū arklių to ukinįko, kada tas negrąžino žydams dalies pinigų. Kas toliaus darosi? O tai žydai, tarytum norėdami savo darbais patvirtįti namo žodžius, jū toliaus, vis bjauriaus elgiasi: negalėdami ir su neteisingais liudinįkais parprovoti to ukinįko, pasirįžo jį uždegti. Dievas mylėjo, szį sykį jiems nepasisekė. Dabar padegikai pasidarė gudresni: nepadega tiesiog stogo, nės taip pamato greicziaus bėgantį padegiką, bet pritaiso ilgą knatą, kursai pamažė rusėdamas daeina iki stogui ir tada jį padega, kada padegikas jau sėniai namieje. Sztai ir tas ukinįkas, kursai provojosi su žydais, rado vieną rytą savo stoge pakelį brėžukų ir datiestą iki jų knatą: dadegęs knatas turėjo uždegti brėžukus (zapalkas), o nū jų butų užsidegęs stogas. Dar giliukis, kad knatas užgeso nedadegęs iki brėžukų. Ką dar gali pasakyti apie žydus? Toki darbai patys už savę kalba: aiszku, kas per sutvėrimai tie žydai.

Žvalgunas.

Isz Kitur.

Suvienytos Valstijos.

— *New York, N. Y.* „Herald" raszo, kad ant tautiszkos demokratų konvencijos Chicagoje daugumas isz jų stos po pusei, kuri reikalauja neaprubežiūto muszimo pinigų sidabrinių. Isz skaitliaus 910 delegatų visų valstijų, 509 yra szalinįkai liūso muszimo sidabrinių pinigų, 373 auksinių pinigų ir 28 da abejojanczių.

— *Bangor, Me.* Birželio 2 dieną czionai buvo valstiszka republikonų konvencija, ant kurios iszrinkti delegatai ant tautiszkos konvencijos į m. St. Louis gavo persagą kad kiek galint butu prieszingi liūsam muszimui pinigų. Konvencija savo programe pasakė, kad liūsą muszimą pinigų tiktai tada priims už teisingą, jei visos civilizūtos szalys ant apskriczios pasaulės pasakytu, kad tai yra teisinga.

— *St. Louis, Mo.* Norints aukos dėl pagelbos nelaimingiems plauke kas diena, vienok negali užtekti dėlei didžio skaitliaus reikalaujancziujų. Randall, komisorius budavonių, po peržiurėjimo su inspektoriais visų iszgriautų budinkų, praneszė, kad blėdis tame isznesza apie 15 milijonų dol.

— *Havanna.* Dalis kubieczių užpūlė ant miesto Santiago de las Vegas provin. Havana, bet liko atmuszti.

Kubiecziai, kuriūs vedė Anselmas ir Rodriguezas, įpūlė į Puertą la Guirą, gulinti įpietus nū ispaniszkos kariszkos linijos, sustatytos skersai salos ant ilgio Mariel Majano, – ir paliko tiktai plėnis to miesto.

Ispaniszki kareiviai baisingai kankina ne tikt imtinius – kubieczius, bet ir niekūm nekaltus gyventojus, kuriūs pagriebe ar laukūse, ar tiesiog jų paczių namūse.

Ant salos dabar prasidėjo lytus – ir tas Ispanams didei apsunkino vedimą karės; Kubiecziams tas nieko nekenke, kadangi jie prie to jau yra pripratę.

— *Buluvayo.* Dalis kolumnos kapitono Napiero turėjo susirėmimą su 1,200 Matąbelų. Matabelai liko sumuszti, palikdami ant vietos muszos 200 užmusztų ir daugelis buvo sužeistų. Isz pusės anglikų czionai krito tiktai du ir trys buvo sunkei sužeisti.

— *Atenai, Graikija.* Abdulas Baka sumuszė gyventojus Kretos apgulusius miestą Vamos. Isz abiejų pusių krito skaitlingai negyvų.

Konsulai svetimų vieszpatysczių iszsiuntė telegramus pas savo randus, kad dėl sargybos atsiųstu laivus kariszkus.

— *Mondyn.* Czionykszcziai laikraszcziai apgarsino laiszką Gladstono paraszytą pas kardinolą Rampolį reikale suvienyjimo anglikoniszkos bažnyczios su R. Katalikiszka. Popiežius daugel apie tai rupinasi.

— *Paryžius.* Gabinetas perstatė Stubai deputatų projektą, pripažystanti salą Madagaskar už kolioniją prancuziszką.

— *Berlynas.* Randas Vokietijos remia projektą prikergimo s. Kretos prie Graikijos.

— *Londonas.* Korespondentas „Standardo" pranesza, kad laike vainikavimosi caro, kada pakilo sumiszimas tarp žmonių ir kazokai su palicija szoko ramdyti žmones, tai tie taip įnirto ant policijos, kad keletą isz žandarų, nutraukę nū arklių, užmuszė.

„Czeku mokyklu Matica".

Talpindami szį rasztą „Vienybėje" norime suvesti į pažintį skaitytojus su czekais, kurių praeitė tokia pat yra buvusi ukanūta, kaipo musų kad yra. Bet czekai yra jau senei užmirszę savo vargus ir sziądien gėrisi savo darbų vaisiais. Dėlto ir mes norėdami savo likimą bent kiek pagerinti imkime paveizdą nū jų, o taip darydami tiktai galėsime ką nors dėl savęs gero padaryti. *Redakcija.*

(„Varpas" 1896, NN. 3 ir 4.)

Jei tektų kada tav, skaitytojau, buti Pragoje arba kokiam kitam czekų miestė, tai tikrai pastebėtum sztai ką. Visur – restoranūse, kavinėse, konditorinėse, visokiūse kromūse, jei tikt jų valdytojas yra czekas, – pamatytum pakabintą labjausiai regimoj' vietoje didelį popieros laksztą su paraszu, puikiai apdarytą ir papūsztą vinjetomis ir czekų stiliaus ornamentacija. Jei paklaustumei tokio restorano ar kitos vietos valdytojo, kas tai per popiera, tai jam labai nepatiktų, kad tu nesupranti to papūszalo prasmės. Jisai paniekindamas apžiurėtu tavę nū galvos iki kojų ir tikt patyręs, jog tu esi atkeliavęs isz svetį-

mo kraszto, atsakytu pasididžiūdamas;

„Tai diplomas „Czekų Mokyklų Maticos!“ Kiekvienas, kas surenka „Maticai“ szimtą guldenų, gauna tokį diplomą...

Da nepaleido tavęs gėda, kad nežinojai tokio dalyko, o czekas jau kisza tav raudoną rinktuvę, kad dūtum keletą kreicerių „Maticai“. Davęs sziek-tiek, rupiniesi patirti, kas-gi yra ta „Matica“, kuriai, matyti, renka tiek daug pinigų. Patyręs, kas ji per institucija, ką ji veikia, koks svarbus jos darbas ir ką ji yra padarius czekų gyvenime, suprasi, jog kiekvienas czekas isztikro gali kalbėti apie ją pasididžiūdamas.

* * *

Prilikimas neglostė czekų per visą jų istoriją. Jau XV amžyje pradėjo lankiti jūs nelaimės, kurios ilgai nedavė augti, kaip reikiant, jų kulturai. 1620 metūse vokiecziai, pergalėję czekus pas Baltąjį Kalną,*) taip baisiai jūs sukirto, jog jie ir lygsziol nebegal visiszkai pasitaisyti. Beveik visi czekų bajorai ar krito kovoje, ar turėjo iszsikelti isz savo tėvynės. Jų vietas užėmė vokieczių feodalai, kurie atvyko į czekų žemę drauge su Austrijos erc-hercogu Ferdinandu, pavaldžiusi Pszemislaiczių sostą. Trisdeszimts su virszum tukstanczių czekų szeimynų iszsikilnojo isz Czekijos, o jų vietas užėmė atsibastę isz visokių krasztų vokiecziai. Visa, isz ko butų matyti czekų kulturos darbas, buvo isznaikinta. Trisdeszimtis metų karas galutinai sugriovė czekų žemės gerovę, o jos gyventojų skaitlius sumažėjo nū 2,000,000 iki 700,000! Czekija teko vokieczių virszinįkams ir jezuitams, kurie darė visą, ką tikt galėjo, idant nieko nebeliktų, kas galėtų liudinti, jog kitą-syk szv. Vaclavo žemėje gyveno augsztos kulturos czekų tauta. Kas nedėlia miestūse ant rinkų liepsnodavo szviesus laužai – tai jezuitai degino czekiszkas knįgutes. Czekų miestūse priviso pilna vokieczių, taip jog czekų saujelė, kuri buvo iszlikusi nū visokių kirczių, ir ta pati galu gale suvokietėjo...

Baigiantis XVIII amžiui nebuvo czekų nė bajorų, nė miestieczių, nė apszviestų žmonių. Czekų tautystė tebeliko tikt tarp ukinįkų, kuriūs augsztesniejie lūmai laikė per darbo gyvulius ir todėl nesirupino jų suvokietinti.

Vienok atėjo laikas, kad ir ukinįką pradėjo laikyti per žmogų; tai padarė Jūzapo II reformos, kurios ir Czekijos ukinįkams davė laisvai kvėpūti ir atidarė duris į naują gyvenimą. Ir sztai isz ukinįkų pradėjo kilti žmonės, kurie ėmė dirbti dėl kulturos ant gimtinės dirvos, ėmė kelti czekų literaturą, kurios ugį buvo sulaikiusi skaudi ranka istoriszkų atsitikimų; palengva pradėjo rastis tarp czekų apszviesti žmonės, kurie nebeiszsižada savo tautos ir rengia jai geresnę ateitį.

Czia ne vieta pasakoti, kaip atgijo czekai, kokiu budu tauta, kuriai buvo nusprendę mirtį netikt prieszinįkai, bet ir patys bicziūliai, pradėjo naują gyvenimą ir dabar užima vieną isz pirmutinių vietų tarp civilizūtų Europos tautų. Bet gi, nors czekai ir atgijo, vienok jie niekad neiszsigydys skaudžiųjų žaizdų, kurias padarė jiems trijų szimtų metų nelaisvė!

Jei pažiurėsime į etnografiszką žemkartę provincijų, kurios kitą syk buvo tikrai czekiszkos, butent Czekijos, Moravijos ir Silėzijos, tai tūjau pamatysime, kokios yra pasekmės ilgo vokieczių valdymo, ir vienkart suprasime, kokie paojai ir dabar tebestovi czekams ant kelio. Vokiecziai nustumė jūs nū kalnų ir tokiu budu atėmė paczios prigimties dūtas kraszto sienas. Vokiecziai gyvena aplink czekus isz trijų pusių, ir tikt rytūse czekų kaimynai — lenkai ir slovakai; todėl tikt isz szitos pusės czekai gali nesibijoti nutautimo. Vokieczių vilnys vis platyn eina. Jos visai jau užliejo czekiszkąją Silėzijos dalį ir stengiasi atskirti Moraviją nū tikrosios Czekijos. Vokiecziai eina gilyn į czekų sodybas kovodami stipriausiais ginklais savo kulturos: spauda, mokyklomis ir literatura. Žodžiu sakant, jie slenka iszvisų pusių stengdamiesi praryti czekų tautą.

Norint laimingai kovoti su tokiu prieszinįku, reikėjo vartoti tie patys ginklai, nū kurių jo stiprumas prigulėjo, t. y. su prieszinįku, kuris įveikia savo kultura, reikėjo kovoti kulturos įnagiais — literatura, spauda, mokyklomis.

Sztai szitoj' kulturos kovoje ir daro labai daug, jei nedaugiausia „Mokyklų Matica“.

Vokiecziai stengiasi suvokietinti czekus visokiais keliais. Vokiszkose mokyklose yra stipendijos, paskirtos tiktai czekų vaikams. Neturtingų czekų vaikai, kurie mokinasi vokiszkose mokyklose dovanai gauna pusryczius, pietus, drabužį, apsiavimą, knįgas ir visus daigtus mokslui reikalingus. Per kalėdas įtaiso jiems eglaites ir bazarus, per vakacijas — visokius pasilinksminimus, smaginamas ekskursijas ir tt.

Fabrikantas – vokietis, nusisamdydamas czekų darbinįką, tankiai stato jam sąlygą, kad jo vaikai mokintusi vokiszkoj' ne czekiszkoj' mokykloje. Turtingas vokietys visada rupinasi, kad jo tarnų vaikai nepątektu į czekiszką mokyklą. O kadą gi vokiecziai Czekijoję daugiausia yra turtingi ir, be to, Austrijos vyriausybė visokiu budu padeda jiems, tai labai sunku ir gaiszinti jų darbą.

Kad pasisektu kova su vokieczias, reikėjo daryti tai, kas tikt galima, t. y. reikėjo pasirupinti, kad visur, kur tikt žmonės galėtų nustoti tautystės, butu czekiszkos mokyklos; kad tėvai, kurie norėtų ir galėtų leisti savo vaikus į czekiszką mokyklą, nebutų priversti leisti jų į vokiszką neturėdami czekiszkos.*) Todėl reikėjo pasirupinti, kad visūse pakraszcziūse czekų etnografiszkos territorijos, taip-gi miestūse ir sodžiūse, kur czekų yra mažiaus nekaip vokieczių ir todėl jie negali reikalauti, kad įtaisytų jiems mokyklą visūmenės kasztu, — butų czekiszkos mokyklos, kurios gintų czekų vaikus nū suvokietėjimo.

Szitai ir užsiėmė padaryti „Czekų mokyklų Maticą“, kurią įsteigė 1880 metūse keli czekai, gimnazijų mokintojai.

Pradėdama savo darbą, „Matica“ tikėjosi, jog visa czekų tauta padės jai, ir ji neapsiriko. Per pirmutinius penkerius metus ji surinko 804,000 guldenų. Szitą kapitalą suvartojo prilaikymui trisdeszimts trijų prieglaudų vaikams, dvideszimts trijų mokyklų ir dviejų gimnazijų; mokintojų, kurie mokino „Maticos“ mokyklose, buvo szimtas penkiasdeszimtis trys.

Einant platyn „Maticos“ darbui, augo jos turtas. Augo sykiu ir iszlaidos. 1890 metūse „Matica“ szventė savo deszimties metų jubilėjų. Per szitą deszimtį metų buvo su-

*) Pradžioje septynioliktojo amžiaus czekų protestantai buvo sukilę priesz savo ciesorių (Rudolfą II), kurio baisiai nekentė už tai, kad jis buvo didžiai susiaurinęs jų tikėjimo laisvę. Kilo trisdeszimtmetinis karas (1618–1648) tarp protestantų ir katalikų. Paczioj' pradžioje to karo, 1620 metūse, katalikai (ciecorius Ferdinandas II) visiszkai sumuszė czekus ir baisiai jūs įvargino.

*) Czekijoje, kaip ir visur Vakarų Europoje, mokyklas turi lankyti visi vaikai.

rinkta viso labo 1,578,685 gul., iszleista-gi 1,367,800 guld. Vienûliktûse metûse savo gyvenimo „Matica“ turėjo vieną gimnaziją, trisdeszimts tris mokyklas ir trisdeszimts tris prieglaudas vaikams. Vieną gimnaziją ir penkioliką mokyklų „Maticos“ įtaisytų, priėmė apszvietimo ministerija,*) o septynias mokyklas atsiėmė visokios labdarių draugystės. Skaitlius mokintojų, kuriûs laikė „Matica“, priaugo iki dviejų szimtų penkiolikos.

Iki 1895 m. „matica“ surinko 2,500,000 su virszum guldenų, o sąnarių dabar ji turi 25,000. Jei atsiminsime, jog czekų yra nekiek daugiaus kaip penki milijonai pagal jų paczių optimistiszkiausią statistiką, jog tarp czekų beveik nėra nė turtingų aristokratų, nė didelių žemės valdytojų, tai noroms-nenoroms turėsime klausti savęs, kokiu budu „Matica“ surenka tokias dideles sumas pakakinti savo reikalams. Szitai suprasime tikt arcziaus pažinę czekų gyvenimą ir itin gražią jų ypatybę, dėl kurios reikiant czekas mielai paskiria paskutinį kreicerį tautos reikalui.

„Matica“ yra tikrai visos tautos institucija, kurioje nė kiek nežymu partijų dvasios. Ir konservatoriams, ir liberalams, ir klėrikalams, ir socialdemokratams — visiems lygiai rupi „Maticos“ reikalai — ją brangina kiekvienas czekas. Nereikia manyti, jog „Maticą“ szelpia vieni inteligentai. Jos pasisekimą ima į szirdį kiekvienas czekas, nežiurint, kokiu darbu jis vercziasi, prie kokios sferos jis priguli. „Maticą“ suszelpia ir amatnįkai, ir darbinįkai, ir ukinįkai. Ypacziai daug paskiria ir surenka jai ukinįkai.**)

*) Austrijoje galima reikalauti, kad žmonių apszvietimo ministerija prisiimtų ant savo kaszto privatiszką mokyklą, jei ji reikalinga gyventojams, t. y. jei lanko ją reikalaujamas skaitlius mokintinių.

**) Czekų sodiecziai yra pasiekę labai augsztą kulturos laipsnį. Tarp czekų sodiecziu beveik nėra nemokanczių raszyti ir skaityti. Beveik visi jie skaito gazietas ir laikraszczius, ir specialiszka „žmonių literatura“ jau nebereikalinga Czekijoje.

(Toliaus bus.)

Isz lietuviszku dirvu Amerikoje

N. America 2 d. Birželio.

BRANGI TĖVYNĖ!

Kaip yra saldus, kaip yra graudus tavo atminimas, gyvenant svetimoje szalelėje! Gražì buvo musų Tėvynė ir galinga kolei nepateko į svėtimus nagus; gimdė tûmet Lietuva didvyrius, kurių vardai ir sziądien szvieczia ir pûszia musų Tėvynės tamsią praeitę, kaipo ant dangaus žvaigždės vidur tamsios naktelės.

Buvo kada tai musų Tėvynėje liûsybė ir lygybė. Susigiminiavus su Lenkija pradėjo nykti; negana to ką per ilgą laiką kentėjo moczekiszkus prispaudimus Lenkijos, bet kas da arsziau, jog pasijuto ant savęs despotiszką ranką Maskolijos caro, kuri ją sunaikino ir suspaudė isz visų pusių, ir sziądien musų broliai gyvenantiejie Lietuvoje kenczia didžiausius prispaudimus nû dabartinės maskoliszkos valdžios, kuri tai visokiais pragumais stengesi lietuvius sumaskolinti.

Mes-gi pabėgėliai isz po caro, apsigyvenę liûsybės žemėje darbûjamės czion be jokios baimės dėl labo musų tautos. Bet, o nelaimė! kad musų darbai ir musų mieriai yra nelygus ir mes patys esam pasidalinę į partijas. Vieni isz musų norėdami iszgriauti isz pamato katalikiszką tikėjimą, platina tarp musų tamsę bedievystę ir tûm žemina musų tautą ir stume ją į prapultį. Tuli isz musų kunigijos vietoja stoti į atvirą kovą su bedieviais, savo nemandagiais pasielgimais dûda jiem progą dėl iszjûkimo katalikystės. Reikia mums kovoja už Tėvynę vienybės, reikia pasiszventimo. Kunigai privalo labjau rupįtis apie apszvietimą žmonių, nės jie turi didesnę įtekmę ant žmonių, ne kaip svietiszki žmonės. Ką-gi pagelbės daugybė laikraszczių, kad jų žmonės neskaito. Labjausia nerangios yra prie skaitymo moters ir merginos: joms mažai kas rupi kylimas lietuvystės ir lietuvių darbai. Kada moters ingys apszvietimą, tada be abejonės kilimas lietuviszkos tautos eis diena į dieną sparcziau. Kaip-gi sziądien motina gal inkvėpti savo sunui arba dukteriai Tėvynės meilę ir prisiriszimą prie lietuvių, kad ji pati neturi jokio apszvietimo, nė supratimo apie savo tautą. Prie skaitymo imkimės sesers, nės kitaip negalim įgyti apszvietimą; skaitymu lavįsim savo protą ir tûm prisidėsim prie darbo savo broliams atgaivinime musų tautos. *Paraszė Lietuvaitė.*

VAIKIUKAI BEI MERGIUKES.

Pagal antgalvį esiu mieryja pagvildėti szį bei tą apie mažus vaikiukus bei mergaites, o ir įproczius jų auginimo geresnio ar blogesnio ir tt.

Įsiverżęs nû žilos senovės tarpe visûmėnės nors jau iszauklėjusios įprotis toks, kad jeigu su gvildenimu permislijus, tai pasineri žmogus kartais gilion mislėn, kartais įsiskverbia ir nusiszypsojimas. Kodėl nusiszypsojimas? Na, kaip ne? Gema mažì kudikiai—vaikai ir mergaitės; gimus vaikui, tėvas ir motė linksmi, tûjaus suszaukia aplinkinius gûdotiniausius susiedus, ir virytinę skaniai traukdami sznekasi, įpatingai tėvas „dekui Dievui, susilaukiau ant svieto sunų, tai brolau dabar ant džiaugsmo nors iszsigersime“, ir taip sznekucziûdamiesi susiedai su tėvais besidžiaugent ir įkaista. Gimus-gi mergiukei, motina da ne taip esti ukanoto pažvilgio, bet tėvas tai tikt spjaudo ir greicziaus czion nereikalauja nieko tardams: „tpfiu po noglų, ka czion da dėl tos szukės ką praszyti!“ Vaikui gimus tankiausiai, kele krikszty nas; mergiukei-gi – atsitinka kad berną su sluginaite įsisodinęs tėvas nuveža prie krikszto, tai ir visakas. Prieg to visko ir auginimas vaiko esti beveik kitoks negu mergaitės. Beje ne tikt tarpe prasczioką tas destis, bet ir tarp galiunų, o ir carų, nės gimus carukui iszleidžia 101 szuvį isz armotos, o cariutei gimus, tikt 21.

Auginimas vaiko vis-gi beveik isz pusės motinos ir tėvo esti pridabotesnis, nės, vaikui suvirkus, abudu greicziaus griebesi numaldyti, negu mergiukei; o suvirkus tai kartais ir musų motinos prasitare, „otczia paisyti, ką toji szukė czion rėkia“. Paaugus vaikui, perka jau daugiaus zobovų, jį tankiai glamoni ir linksmai sznekįdami ant rankų szokina pasitikint, kad isz to vaiko gal but kada gers koks žmogus. Mergiukei visad jau tėvai tiek prielankumo netaiko. Vaiką nekurie leidžia mokintis, bet dėlei mergaitės kam czion mokslo? taip girdimos esti sznekos.

Taigi mergystei arba moteriszkai lycziai, nû mažumėlės esti per tėvus paczius paskirta ne lygi gûdonė su vyriszka. Na ir kodėl? sako kam jai reikia mokslo, da paskui greicziaus iszeina ant kokių valkatų ir tt. Toki įprocziai eilių—eilioms pasidûdami, palieka moteriszką lytį neparange prie auginimo vaikų savo, nės moteris, augdama pas savo seną motinėlę, negirdėjo jokių pamokinimų kas link motinystės, nei tautystės, kas link gaspadinystės, kas link iszsiglûdninimo pasielgime, trusoje ir tt.; na ir ką-gi paskui stojusi motina vaikų gali nu-

manyti? Tankiausia kudikiai gema jau įgriebti isz motinų, nės motinos budamos neszczio-mis, nemoka pasisaugoti nů begalinių susirupinimų, nusi-varginimo, iszgasczio, kurs užtraukia blėdį ant kudikio da negimusio, piktybės, tran-kimosi ir kitų blėdingų atsiti-kimų. Žinoma gerai, kad ku-dikis pirm gimimo esti dalimis motinos, jis ir po gimimui esti prigulinczіu ir panaszium mo-tinai. Kudikis gimęs kaip sako daktarai iki 10 arba 12 mėnesių esti penimas krutimis motinos; tai-gi pirmůse trijůse mėnesiůse, reikia důti krutį kudikiui dienoje kas dvi ady-ni, naktį tikt du sykius; pasi-baigus trims mėnesiams am-žiaus kudikio, reikia penėti krutimis kudikį iki 6 mėnesių jo amžiaus dieną 4 syk, o nak-tį vieną sykį; po 6 mėnesių, die-nos mete 4 syk, o naktį nei vieną syk. Taigi, jeigu musų lietuviszkos motinos augyda-mos savo kudikius vyriszkos ar moteriszkos lyties pasilai-kytų szitokių pasargų, kudikis augs sveikas kaip ragaiszis ant mielių, ir ne sirgs jokio-mis slogomis. Musų motinos tankiai taip daro, jei tikt kudi-kis suvirko, tai tůjaus jam ki-sza krutį į burnukę sakyda-mos, kad valgyti nori, ir žindo mažąjį kad ir kas 15 minutų. Kudikis, peržindytas, gauna skausmą viduriukų arba spau-dą skilvio ir vėla rėkia; jam-gi rėkiant vėla motina bruka krutį burnukėn, kurs žysdams ir žysdams nutilsta. Įpratįtas kudikis žysti, tampa beveik besocziu, o ir nepaspėjant žin-dyti rėksniu.

Baisiausiu esti daiktu, kad motinos vargůlės, budamos žindamoms ir augintojos kudi-kių, esti prispirtos jieszkoti jůdos důnelės dirbtuvėse ir paliekti savo mažą namieje priežuroje vaikų didesnių.

1. Tokiůse auginimůse ku-dikių nereikia jam důti nei per daug nei per mažai.

2. Mes galime tikėtis svei-kos dvasios, tikt sveikame ku-ne.

Reikėtu per daug raszyti, jeigu padavimus mokytų žmo-nių czion visus kas link augi-nimo talpįti.

Taipgi, kaip buvo minėta augszcziaus, kad moteriszkai lycziai nů mažumėlės esti pas-kirta per tėvus visame men-kesnė gůdonė, neprileidimas prie iszsilavinimo, mokslo ir kitokių nůmonių, tai isz kur gali ir dažinoti tą, kas yra isz-ganytingu daiktu ant kuno ir dvasės? Mergaitei motina ne pasako, ba nežino ir ji nieko, nės akla; nů skaitymo ir mokslo mergytės grasimos; na tai kaip gali buti toliaus ir jų vaikai iszaugyti jeib katros lyties su mitriomis nůmonėmis ir į viską gabus? Kodėl ku-dikiai mokintų žmonių esti ga-besni prie augsztesnių siekių? Todėl, kad kitaip auginami. Na tai prilyginti da galima szis augszcziaus minėtas pie-szinys prie kaimiszkių ukinį-kų, bet ką mes pasakysime apie vargůlias motinas, kaip jos gali iszsilankstyti nů to visko, kas yra blėdinga augi-nime mažų vaikų? Ar-gi tai jau tie žmonės neužsipelno ant žemės žmogiszko buvio? Viskas ant žemės yra dėlei žmogaus. Czion su skausmingumu szir-dies galima pasidėkavoti už tą vargą tikt valdžioms, kapitolui ir jo pilioriams.

Lietuvystė su savo vyrais ir moterimis užsilikus užpakaly-je visokių tautų, bet tame ne tų kaltė, kurie sziądien brai-džioja tamsybėse svieto, bet kaltė vadovų, kuriems įsilindo senovėje į smegenines ne lie-tuvystė, bet lenkystė, ir tame praskandino lietuvystę gilu-mon tamsumo, o patys su savo toms garbėms, neliko iki sziol, bet užvertė kojas, palikdami mums liudną atmintį ir var-pucziůtą dirvą! Taip dabar kad norite tai iszsidirbkite. Žinoma, reikia dirbti....

Nors jau žiedui mus tautos nudžiuvus, stůbriui beveik reikėjo tikt nuvirsti, bet kur nekur, kaip kirmėliukė su sli-džia savo krutine per rasotą pievą szliaužia; taip ir musų nuvergtos lietuvaitės ir lietuvės atgema! Ana dadėczkia Peter-burgsko „Kraj“ 1891 m. len-kai su didžiu pavydėjimu ra-szo apie lietuvaitę Marią Ra-dziavycziutę, sakydami:„jauna lietuvaitė su prigimtu auksiniu talentu,taip gražei apie *Lietuvą* pataiko apraszyti, kad tartum rymodama ant *Lietuvos* peties viską veike ir ten žiuri auksi-niai jos žodžiai, priglaudžia skaitytoja *Lietuvon* žvelgt“. Žinoma kad Marė Radziavy-cziutė viską raszo lenkiszkai ir yra su mokslu lietuvaitė. Vėla randame „Ukininke“ 1895 m. N. 1. papiesztą rasz-telį isz lenkiszko kokios ten pusmergaitės. Turime jau silp-ną nors dalelę ir raszėjų isz lietuviszkos moteriszkos eilės. Beje, ugi randame kad 1895 m. ir musų lietuviszkos mo-ters pristatė isz Naumieszczio pavieto Warszavos parodon savo rankų audimus, ir kurios isz tų gavo dovanas: Sidarevi-czienė 15 rub.; po 10 rub. ga-vo Sutkaitienė, Kasparavicziė-nė, Totorienė, Martiszienė ir Lengvenienė; po 5rub. gavo: Baceviczienė. Tame laike gal butų atsiradę ir daugiaus isz Gardino, Vilniaus ir Kauno redybų, bet Gurka jenaral-gubernatoris toms rėdyboms uždraudė.

Sziaip ar taip, betgi isz musų tautos pasirodo viskas silp-niauseme stovyje, o vis-gi prisideda geroka priežastis isz blogo auginimo kudikių.

Skaitytojai laikraszczių, mylėkite perskaityti savo mote-rėlėms, gaspadinėms, o tos daugiaus įgavusios nůmonių gerų ir naudingų gyvenime žmogaus, gal nepavydės dau-giaus pamokyti savo augan-czias dukreles; dukrelės gi likus moterimis, dą daugiaus mokins savo vaikus, ir žings-nis po žingsneliui, nuvesime visą tautą artyn prie iszsila-vimo.

Tikt susimylėdami netingė-kime„.

Pąžystamas Trupinėlio.

Lenkiszkas laikrasztis „Po-lak w Ameryce“ No 47 pa-důda žinę kad Jersey City,kur dr. Szlupas ir Malevskis kal-bas kalbėjo susirinkimui, kad pradėjo klausytojai tarpe sa-vęs rautis už kalbėtojus, pase-kmė kovos buvo, kad vienam tapo įcziepytas mokslas net su peiliu ir gan gilei. Didei ap-gailėtini toki kalbėtojai, kurie klausytojus savo sukirszina vienus su kitais vietoje suvie-nyjimo abejų. Matyti kad nerupi labas klausytojų kalbė-tojams kad toki szlykszus at-balsiai atskamba jų darbo. Argi negražiaus butu mums jeigu apie mus svetimiejie at-siszauktu iszgirdami tokius susirinkimus ir kalbėtojus.

M.

— *Apie Mahanojieczius.* Matoma buvo „Vienybėje L.“ apie Mahanojaus lietuvių ne-parangumą szis bei tas minėta, tai-gi neiszkelio bus keletas žodžių ir man prasitarti. Ant teisybės, tai Mahanojus esti nemažu buriu lietuvių apgi-vendįtas, bet mažai ką galima tikėtis isz Mahanojieczių, nės jie ir už gerus velijimus gal visad pasirengę purvais apmė-tyti savo vientauczius.

Neproszalį bus paminėti apie teatrą krażieczių pjovynės lai-kytą Szenadorije, kuris neblo-gai iszrodė. Szenadorio-gi lietuviai sudumojo tą patį pa-rodimą laikyti ir Mahanojuje, ir pelną atidůti ant naudos vietinės Mahanojaus bažny-czios; ir ką-gi tie Mahanojaus nedorėliai užtaisė tad szenado-riecziams? Iszėjus ant miesto su paroda, purvais apmetė, bjauriausiais žodžiais apterszė ir t. t. Taigi, ar jie mandą-

giaus padarė kaip giriniai indijonai arba kiti svieto tamsunai?

Kad ir yra tenai keletas lietuvių su geroms nûmonėms, bet vargas pasirodytie tarpe tokių vilkų. Isz vienos pusės reikia pamislyti: jie turi savo bažnyczią, gal budami davadkoriais neturi laiko pakelti veikmę visûmėniszkai naudingą per ilgus poteriavimus, bet isz kitos pusės dûdasi matyti, kad per daug ėsti isztvirkę darbûse; tai koki ten davadkoriai? Nėra ką kaltiti perdėm visus, bet ėsant mażai saujeliai su gerais mieriais, nėra kaip pradėti žingsnį isz vien su kitų miestų lietuviais. Kas link laikraszczio „Saulės", tai ką-gi gali pradėti su tokiais ar isz tos ar kitos pusės? Ugi tai langus susitelkią iszbelstu spaustuviai! gal pasitaisys.

Trupinėlio Pażystamas.

Emigrantams su pagelba.

Randame „Vienybėje L." straipsnius kûpos Brooklyno kas link lietuviszkųjų emigrantų. Kûpos užmanymas su skaistum veidu ir auksiniais žodžiais pasirodė tarpe lietuvių, bet lietuvių uûmonės ir rankos geradėjingumui ne taip esti parangios, kaip kad reikėtų buti. Iki sziam laikui niekas gal neatsiszaukė su gerais velijimais, su malonigais darbais, apart vienų lietuvių Plymoutho. Gana suprantamas yra daiktas, kad toks užmanymas ne yra pakeliamas kelių žmogystų, bet visûmėnei prie to prisidedant nors su 5c., kożnas, tai galima butu nemażą skaitlių sudėti ir visai savę nenuskriaudžiant. Matoma buvo „Vienybėje" paraginimai prie to užmanymo draugystėms prisidėti, bet gal iki sziol dą niekur nieko nenuveikta, o gal vis-gi bus dasiprotėta. Poteisybei, tai isz visų pusių galima butų remti tą užmanymą. Pażiurėkime, jeigu draugystės gali mokėti po du-tris ar penkis dol. už savo żenklus, jûstas, ir tt., tai užtiesą jau-gi gėda butų gailėtis 5 c. dėlei gelbėjimo tų, kurie czion atvykę, arba nežino kur dings, arba atgalios tampa gabenamais. Szitą nemeilumą tai tikt paimkime kożnas ant savęs jeib mums taip atsitiktu dabar, kaip atė junams musų, tad greicziaus gal patiktume jausmą savyje. Beje, sztai užbėga ant mislies klausymas. Kodėl-gi ne gaila ant kortų praloszti keletas arba keli desėtkai dol.? kodėl negaila ten pragerti? kodėl negaila ant provų už prakeiktas musztynes krėsti deszimtimis o ir pusszimcziais dol.? Bet gaila 5 ar 10c. ant paaukavimo geradėjingo! Tankiai esti patėmijama, kad mus tautiecziai viena pilna sauja beria centus kad ir suvis nereikalingai, o kita iszsisziepęs stipriai laiko sugniaužęs penkcentį, nenorėdams paaukauti ant maloningo ir geradėjingo užmanymo! Betėmijant, tai žmogus szį tą ir užtėmiji. — Kartą buvo tarp lietuvių viename miestelyje susirinkimėlis, ir tarp to tautiszkas gers užmanymas; susitaikius ant užmanymo, prezidentas susirinkimo paragino vieną isz susirinkusių rinkti nû kożno po 10 centų pagal nutarimą ant užmanyto dalyko; kożnas malonei metė skrybėlen deszimtukus, bet kada atėjo ant miglių tautiszkų kaleina, tai vienas turėdams szimtus bankoje, gal bijojo kad su deszimtuku neprarastu dvilypinio giliukio rieszutą, atsisakė kad neturiu; kitas, gal bijojosi kad merginų majestotą su iszeinancziu deszimtuku nû savęs atkreips, atsakė neturiu; treczias, gal bijodamas kad deszimtukas iszeidams isz keszeniaus, jo bobos, szimpûti kitus, burną uždarys atsakė, nedûsiu. Susirinkimėlyje radosi turbut apie 5 toki musų gentainiai rambus! Na, tai-gi kada papûla kad ir geriausiam užmanymui apsigarsyti tarpe tokių geradarbių minės, tai ir ką galima veikti?! bet tarp kelių tai jie maž ką ten sulaiko.

Czionai Amerikoje mes daugel galėtume nuveikti gražių ir naudingų užmanymų, bet stoka nûmonės apie gerovę, stoka vienybės tautiszkos ir apsiszvietimo, sunkina musų gražius ir gerus darbus, arba užmanymus. Jeigu mes tikt pażiurėsime į kitas tautas Europos, isz kurios mes czionai atėjome; ten, žemėje Norvegijoj" mieste Kristijanijoj' priesz 11 metų tapė įrengta dėlei darbinįkų, kurie dienoms dirba, Akademija, kurią vakarais visi darbinįkai malonėdami augsztesnio su mokslu susipažinimo, norei lanko; ten nėra žmogaus isz moteriszkos ar vyriszkos lyties, kad nebutų baigę elementariszką mokslą. Toliaus, mażoje žemelėje Szveicarijoje, nės mażesnė už mus Lietuvą, per apsiszvietimą ir darbsztumą, kalnų bauginiami, mokėjo ten kaimai, tarpkalniûse budami, savę apginti nû sniegų ir akmenų ant jų griuvanczių. O pirmesniûse laikûse, ten nemażai kaimų su žmonėms prażudavo nû griuvanczių nû kalnų sniegų ar akmenų; bet sziądien jie, su pagelba apsiszvietimo ir darbsztumo, apstabdė nasrus nelaimių, iszmurįdami nû szalies kalnų sienas ir apsodindami giriomis.

Sziądien ar-gi gali kas ką užmėtinėt ant tų žmonių, ir vadyti jûs tamsunais? O tai tą viską jie galėjo įveikti tikt laikydamiesi vienybės ir klausdami, ko mums reikia?...

Isz tarp nuvargįtos tautos lietuviszkos ir rasime gal nemażai nurodytojų „ko mums reikia" — bet ar daug rasime veikenczųjų dėlei savęs ir dėlei lietuviszkos gentės ką labo? Tiejie, ką maloni labo tautai savo, jie negali vieni mums gerovę taip tautiszką kaipo ir materijaliszką sutverti, ir vieni negalės, jei-gu mes patys apie savę nepasirupįsime; jeigu mes nevelysime to kitam, ko patys malonime; jeigu mes malonėsime iszmanyti, kitus durniais palikdami; jeigu mes balta ir gardžie dûnėle maitysimės, o artymą tikt pelais szersime arba ir tûs atimsime, tai tolymas susilaukimas prasilavinimo abelnai musų tautos.

Mokintesniėjie, netingėkime barszkįti tamsuno langelį, idant kaip nors iszgirstu kas margamjame sviete dėstis, idant kaip nors daleistu savo protui bei nûmonėms daugiaus mislyti ir pajiegai ką nors veikti. Visoms tautoms ne kas kitas parupino iszsitobulinimą, ne kas kitas aprėdė jais miklum protų ir pramoniais ir nekas kitas anąs garsias tautas aprėdė gražum rubu iszminties, mokslo bei darbsztumo, kaip tikt jos paczios savo vienybe viską tą instengė. Mokintesniejie butų geri ir malonus kad mokintusi laikyti prakalbas, ant kurių žmonės noringai renkasi, ir ten meiliais žodžiais perstaczius reikalingumą gelbėti lietuviszkus emigrantus papraszytu paaukauti po keletą centų; kunigai-gi savo parapijonus ragindami veiktų tą ir tt.; bet jei mes turime suvisu mażai ką, arba kaip nieko, agitatorių, jei mes randame daugumą kunigų tokių kaip kad ex-kun. Masziotas, kurs per 4 metus priskolino net 3,855 dol. tai ar-gi jau rankas galime nuleisti? Ne! Reike dirbti visoms pajiegoms. Sztai matoma, yra gražus užmanymas lietuvių Enfield, Conn. kas link apsiszvietimo. Beje, da randu beveik už reikalingą priminti isz vien viską. Kaip jau buvo matoma darbus „L. M. Draugystės"; ten mokėjo isz pradžių kożnas sąnarys Balti-

moreje po $1,00 ant mėnesio, toliaus po 50 c. ir žinoma maža sauja bet iszleido „Rasztai ir Rasztinįkai“, isz kur atrasti galime kada ir koki buvo tautiszki mųs darbinįkai;. toliaus iszeidinėjo nemažą skaitlių „Apszvietų“, kur žinoma daugelis buvo visokių pliovonių, bet tarp kitko randame ir gana naudingų žinių. Na ar-gi mųs lietuviams reikės mokėti ant mėnesio po 1 dol. ar 50 c. jei visûmėniszkai tikt imtumėsi bruzdėti?

„Susivienyjimas“ beveik galėtu daugiausiai padirbėti, bet mes pamatykime, ar daugel ir „Susivienyjimas“ turi atsakanczių darbinįkų? Mažai! vieni dirba ir isz mažo skaitliaus ir bedirbdami apilsta, kiti kad ir galėtu dirbti, tai arba visai nenori, arba prisimezgę prie lenkystės dėlei biznio ar kito ko kaip kad ir p. Dr. S.

Dûsis vis gi matyti, ar mus gentainiai pasimislys ką nors dėlei pagelbos geriems užmanymams Brooklyno kûpos, ar visai nutils...

Pažystamas Trupinėlio.

Pobudžiai airiu gyvenimo.

(Realities of Irish life)

Paraszė W. S. Prench.

In skaitytoją.

Padûdamas tą veikalą lietuviszkame vertime, skaitau sav už pareigą isztarti keletą žodžių apie jį.

Airija – tai krasztas, kurs daugiausiai iszkentėjo po svetimu jungu. O vienok ji pamaži įstengė, daugiausiai savomis tikt spekomis, palengvinti savo padėjimą ir neužilgo jau tikisi visiszkai atsikratyti nû Anglijos jungo. Užtai pasižinimas su tos ypatingos tautos budu, ypacz mums, lietuviams, lygiai vaitojantiems po maskoliaus jungu, yra labai geistinu dalyku. Pažintigi airių budą geriausiai galima isz „Pobudžių airių gyvenimo“. Jų raszytojas nû mažų dienų lig žilai senatvei vartėsi tarp savo tautieczių – ukinįkų ir turėjo progą pilningiausiai pažinti savo tautieczių budą. Jis tame veikale suraszė įstabiausius savo tautieczių budus. Jis tame veikale suraszė įstabiausius savo gyvenimo prietikius ir užtėmijimus, piesziancziu vaizdžiai airių kartais ekscentriszką pobudį. Czia reikia pasakyti, kad jis budamas didžturczių agentu ir žiurėdamas ant daigtų, kaipo agentas, nevisados moka teisingai nupieszti savo tautieczių – vargûlių padėjimą. Bet ant laimės tokių vietų tame veikale mažai.

Ant galo dar skaitau už reikalingą pridėti, kad „Pobudžiai“ pasirodė isz po spaudos 1868 m., tai yra tada, kada Anglijos parlamente pirmą kartą buvo rimtai pakeltas klausymas apie iszliûsavimą Airijos nû priespaudų ir reikia pripažinti, jogei jie tada daug prisidėjo prie veikesnio pasirodymo Gladstono bill'ų, palengvinanczių Airijos padėjimą. Tas dalykas, man rodosi, gana aiszkiai parodo tos knįgos vertę ir priežastį, dėlko pasirįžau ją pasavinti lietuviszkai raszliavai.

Vertėjas.

Mokslo laikai.

I.

Mokykla.

1821 metûse asz su vyresniûju broliu tapau iszsiųstas į kollegiją į Armagh'ą; ji tame laike buvo garsi visoje Airijoje, kaipo pirmutinė to kraszto mokykla. Direktorium buvo mokytas teoliogijos daktaras. Jis buvo vyresniu mokįtiniu Traicės kollegijos Dubline, skaitėsi, pirm eiliniu mokslinįku ir buvo geriausiu ir visų gerbemu gentleman'u. Jo pati buvo vis-pusiszkai verta savo vyro: gera, mylinti ir iszmintinga moteriszkė; jie turėjo didelę ir spėkingą szeimyną sunų ir dukterų. Kollegija buvo szalta, suniurusieji rumai plikos sienos – sztai viskas, ką sutikdavo akys jos rybose. Ji tebeėsti lig sziai dienai. Ta kollegija yra viena isz labjausia praturtėjusių dovanomis mokyklų Airijoje; keletą metų atgal buvo iszrinkta komissija po pirmsėdyste markizo Kilder'o perkratyti jos stovį. Tauringi skaitliniai ir kelios storos knįgos parodymų kratinėjanczių sąnarių buvo vienatiniu pasiekusiu publikos žinią rezultatu. Neseniai asz aplankiau tą vietą, kur praėjo mano kudikystė ir jaunystė: viskas buvo taip pat, kaip tada, kad asz pirmą kartą įžengiau į ją ketures-deszimtis penkis metus atgal.

Kollegija Armagh'e 1821 m. ir per szeszis metus mano buvimo po jos priegloba, buvo viena isz senų mokyklų, į kurią neįsisprausdavo jokia reformą. Pirmesnis direktorius buvo geriausiu direktorium: budamas tikru mokslinįku, jis apart to mokėjo dailiai iszguldinėti – paskutinė ypatybė butinai atskira nû pirmos; apart to jis turėjo retai atsitinkanczius valdymo gabumus. Jis mokėjo valdyti žmonėmis, o vaikai – juk žmonės miniature, ir isz dalies savo mokslu, isz dalies mokėjimu vesti reikalą, pakėlė mokyklą ant augszto laipsnio. Daktaras, kaip mes jį vadiname, buvo paskirtas po jo mirczia ir apėmė valdžią ant žydinczios mokyklos, kurioje buvo szimtas žmogysczių mokįtinių, neskaitant žymaus skaitliaus atsilankanczių.

Senas direktorius mirė ir naujas pastojo į jo vietą priesz mano įėjimą į mokyklą. Visi seni įstatymai buvo užlaikyti: nebuvo įvesta nėmažiausios atmainos paprocziûse arba, kaip kalbėjo mokįtiniai, mokyklos tiesose. Fagging, t. y. tarnavimas jaunesniųjų mokįtinių vyresniemsiems, buvo pilname gyvenime. Asz buvau mažas vaikas ir įstojęs į žemesnę kliasą, tapau pagautas į fag'us vieno mokįtinio isz augsztesnės, ir dėl tos priežasties pradėjau savo mokslą kollegijo nû iszsilavinimo jûdyti czebatus – daila, į kurią ligtol nebuvau paszvęstas.

Pirmutinė pesztynė paszventė manę į paslaptį Armagh kollegijos „tiesų“. Smarkumas, su kokiu tų tiesų prisilaikydavo viena pusė ir pripažindavo antra, buvo viena isz atskirų mokyklos ypatybių. Tų tiesų kodeksos (sąraszas), nežiurint ant jų senumo, nebuvo niekados užraszytas, bet neveizint ant to, jis buvo pastebėtinai gerai suprastas visose smulkmenose. Keletas vyresniųjų mokįtinių buvo laikomi už jo iszaiszkintojus, ir kaip tikt prisieidavo ką nutarti, o kildavo nesutartis, tai dûdavosi apelacija pas jûs, ir jie iszdûdavo nusprendimą. Ant jų nusprendimo nebebuvo apelacijos. Ypatingiausia, jog ir mokytojai laikė savę taip pat surisztais tų tiesų kodeksu, kaip ir mokįtiniai, ir pats daktaras klausydamas jų ir pripažindavo jas noriai, kad asz tada stebėjausi.

Tai buvo nožmus mokyklos gyvenimas, ir jis turėjo savo smarkius ir pagaliaus nožmius garbės (unaro) įstatymus. Mokįtiniai nûlatai rietė isz savęs suaugusius vyrus ir tas dalykas užeidavo taip toli, kad kartą du vyresniûju mokįtiniu nutarė pabaigti kažįkokį ginczą duellium, vieton paprastos musztynės ant kumszczių. Asz gerai atmenu, kaip slapta nupirko pisztalietus, paraką ir kulkas yvairiose krautuvėse, kaip sekundantai sznibždėjosi ir ruscziai svarstė tą dalyką.

Apie busentį duellių vyresniejai mokįtiniai kalbėjo mažiausiai už dviejų sanvaiczių priesz tą svarbų atsitikimą. Žinoma tai atliko paslaptimis

dėl daktaro ir asz tvirtai tikiu, kad jis nieko nežinojo apie jį pagaliaus lig savo mirimo dienai, dėl to kad vienu isz musų garbės kodekso punktu buvo: niekados, nė prie jokių aplinkybių ne iszdûti valdžiai savo moksladraugio, nežiurint ant to, kokį peržengimą jis padarė. Galop duellius atsiliko su visais privalumais ir rustumu žinovų to dalyko. Vieta buvo iszrinkta nûszaliausiame kampe pievos, paskirta dėl žaidimų, prie suirusiųjų trepkų, nesziojanczių raiszkų vardą kelių trepkų. Duellistai buvo pastatyti į tam tikrą poziciją, sekundantai atsitolino į priderantį atstumą; iszmestas sznipsztukas buvo ženklu szauti. Duellistai iszszovė sykiu ir kad dumai prasiskirstė, abu vaiku, kuriûdu nejautė nė mažiausios neapykantos viens priesz antrą, o iszėjo szaudytis vientikt isz kvailaus noro pabeždžionkauti tą tarsi drąsų paprotį užaugusiųjų, iszstempė akis viens į antrą su tikra baime, ar neįžeidė jis prieszo. Ant laimės, nė vienas isz jųdviejų neiszvirto ir nebuvo įžeistas. Tada jûdu apreiszkė esą „butinai užganėdintais" ir atsiliko iszkilmingiausis susitaikinimas. Iszkilmė buvo padidinta dar tûmi, kad vienas isz sekundantų rado suplotą kulką užpakalyje vaiko, kurs stovėjo prie kelių trepkų.

(Toliaus bus)

Margumynai.

Edisonas apie karę.

Karė, sako Edisonas, iszszaukė daugel visokių iszradimų, reikalingų dėl panaikinimo užpûlikų, ir nekurie isz tų iszradimų tikrai gal apkvailyti galvas žmonijos. Didelis muszis tarp galingų ponyszczių bus mažai ką giliûjentis, nės didžiausią galybę užpûlikų bus galima atmuszti visai mažai saujelei su pagelba visokių naujų iszradimų. Ar neturime ant to pareikalavimo elektrikos ir vandenį, daugel stipresnius daiktus ne kaip visoki iki szio laik buvusiejie? Iszradau, sako Edisonas, masziną kuri gal numesti ant didelės tolûmos vandenį su galybe 5.000 valt. ir užtikrinu kožnam, kad maszina ta nuszlûtu visą armiję, kaipo sziaudus.

Iszradau taip-gi dratus su elektrika, kuriûs reike tiktai užkasti į žemę aplink apgultus miestus ir jie užmusztu kožną, kuris tiktai rįžtusi peržengti per tą vietą. Pamislyjau apie lenciugus visokio ilgio, kurių vienas galas butu suvienytas su maszina dinamo-elektriszka; lenciugai tie skirtų orą kaipo milžiniszki žalcziai ir nesztu po aplinkines nežinanczia susimylimo giltinę.

Laidysime ant neprietelių orinęs maszinas, taip vadinamas „pekliszkos", kurios leisis isz lekenczių maszinų (balionų). Pamislykite kožnas dabar apie tai, kad jeigu tokių maszinų mės turėsime kokia 50, turinczių savyje 500 svarų dinamito ir na-gi dabar apmislyk gerai, kokį panaikinimą galima su joms padaryti! Padarysime aplink musų portus apgynimą isz milžiniszkų torpedų.

Noriu pridėti da kanûlę dėl szaudimo su dinamitu; susideda ana isz keturių kanûlių, sukisztų viena į kitą, taip, kad skylės jų padaro keletą ratų. Dabar dirbu da apie tokia kanûlę, kuri nesztu ant 24 myl. (angl.) Laike karės su Didžiaja Britanija but tas, apie ką ir apsakyti negalima. Da asz tiktai dalį savo iszradimų parodžiau; kaip bus reikalas, tai atmesiu viską ir imsiûsi gelbėt savo krasztą!...

Iszradimai.

Tulas inžinierius dirbtuvėje Kruppo padarė kanûlę isz popierinės masos. Tokia kanûlė yra visai lengva, o stiprumą tur didesnį negu plieninė. Szauje visai gerai. Didumas skylės tos kanûlės isznesza tiktai 5 centimetrus. Iszradėjas jau gavo patentą. Moksliszki batalijonai Vokietijoj' jau tur tokias kanûlęs.

Nepersenei pradėjo dirbti deguczius isz popieros. Toki deguczіai kur kas pigesni už medinius, daug lengvesni ir iszdirbimas jų daug greitesnis ir lengvesnis negu isz medžio.

Nepersenei buvo iszrasti abrusai isz asbesto, dabar jau ir czebatus pradeda dirbti isz to paties asbesto. Toki czebatai geri ir szaltyje ir szilumoj'; taip-gi ilgiaus laiko ir galima apsiavus su tokiais czebatais, vaikszczioti ant elektriszkų dratų, nės asbestas neperleidže elektrikos.

Tamosziui Edisonui pasisekė pagerįt savo iszradimą, su kurio pagelba prasta ake galima permatyt, kuną žmogaus. Galima matyt szirdį, plauczius, mėsas žmogaus ir kaip teka kraujas arterijose.

Garsingas tas iszradėjas jau senei mislyjo apie tai ir tikt dabar jam viskas pasisekė pagerįt. Su pagelba to naujo iszradimo gydytojas gal matyt kas žmogui kenke ir viduriûse.

Szis tas.

Kaip žinoma sunku mums suprasti tolumą vieno dangiszko kuno nog kito; kad tą tolumą kiek paaiszkįti tulas amerikoniszkas astronomas padûda paaiszkinimą to su pagelba elektrikos. Ir taip: elektrika per sekunda apibėga septynis kartus aplink žemę; tokiu budu depesza iszsiųsta nû žemės ant mėnulio daeitu per vieną sekundą, o ant saulės daeitu per asztûnes minutąs. Žinia iszsiųsta nû žemės ant planetos Saturno daeitu tenai tiktai per 4 metus.

Yra vienok tokios žvaigždės, ant kurių jeigu but tûjaus dûta žinia po atradimo Amerikos, tai da ir sziądien ne butu ta žinia tenai daėjus. Vienok vis tai niekas sulyginant su toluma ant vienos kokios nors žvaigždės, kurios mes nematome prasta ake. Tai jeigu but iszsiųsta tenai žinia, tûjaus po užgimimo Kristaus, tai da ir sziądien ne but daėjus tenai.

Skolos Europos vieszpatysczių isznesza dabar 121,966,000,000 frankų; nû 1885 m. iki 1895 m. t. y. per 10 metų, pasididino ant 20,509,000,000 frankų. Daugiausia per tą laiką pasididino skolos szių vieszpatysczių: Maskolijos ant 7,551,000,000 frankų; Vokietijos – 5,743,000,000 frankų; Austrijos – 1,238,000,000 frankų. Sumažėjo skolos: – Anglijos ant 2,944,000,000 fr.; Ispanijos – 394,000,000 frankų ir Danijos – 98,000,000 frankų.

Ant emigrantu namo paaukavo

Petras Mikolainis isz Plymouth		$5,00
Jûzas J. Pauksztys	„	00,50
Stasys Bagdonas	„	00,25
Jonas Didvalis	„	1,00
Liudvikas Varnagiris	„	00,10
Stasys Bielys	„	00,10
Paulius Staskeviczius	„	00,25
Kun. A. Kaupas Wilkes Barre,		1,00
Jonas Žemaitis Shenandoah,		00,50
Jûzas Milukas	„	00,25
		$8,95

Priėmiau pinįgus kun. J. Žilinskas
„Susiv." Prezidentas.

Pikninkas.

Philadelphijoj' szv. Antano draugystė kele 4-ta metinį pikninką Subatoje 13 Berželio (June) t. y. dienoje szv. Antano, ant Schentzen Park Camden N. Y. Ant tos dienos draugystė szv. Antano užpirko taip-gi szv. miszias. Po miszių visi draugystės sąnariai prie balso muzykės trauks per miestą tiesiog į Parką.

Visus lietuvius ir lietuvaites isz visų aplinkinių meilingai užpraszo

Komitetas.

LIETUVOS ISTORIJA

nů seniausiu gadyniu iki Lublino unijai.

PARASZYTA SIMANO DAUKANTO BUVUSIOJO VILNIAUS UNIVERSITETO PHILOSOPHIJOS MAGISTRO.

(Tąsa).

Tam radusis Parusnyje Jons Gosztautas visudidžiausias Lenkų neprietelius, kaip įmanąs norėjo Lietuvos didůmėnę sukėlęs pulti į Padaliją, ką butu aiszkiai padaręs jei but žiema neužszokusi, o tům tarpu karalius į Lietuvą neatkakęs.

Bengentės žiemai karalius buvo į Lietuvą atkeliavęs ir tenai visą pavasarį užtruko ir laimingai užgesino rusanczią ugnį kersztų bei kitus ukės reikalus surėdė. Krimo vieszpats arba Kanas Algerey siulojosi per savo siuntinius į talką priesz kryžeivius ir tům pacziu žygiu persergėjo jį, idant pastiprintu įgules pilise Padalijos ir Volinijos sakydamas karszaczia nebegalįs besudrausti Tautorių, kurie įjunkusis į grobį niekina jo senatvę ir jo sunaus jaunumu. Tům pacziu laiku buvo miręs kuning. Olelka urėdas Kijavo, jo sunus Simonas ir Mykolas norėjo Kijavą it savo veldėjimą pasidalinti, ko jůdviem kiekvienas mindamas garbę tėvo negyniojo; bet karalius pasitikęs tům kartu Lietuvoje neleido jůdviem pasavinti Kijavo ir po senovės isz vieno su Lietuviais rėdyti liepė.

Iszkeliavus karaliui į Lenkus sukilo vėl kersztas apie Padaliją: kaipogi Lietuviai karaliui esant Lietuvoje tylėjo, bet jam prasiszalinus smurtesnei sůkė Lenkus Padaliją sav grąžinti. Todėjusis Lietuviai iszrėdė siuntinius į Petrikavo sueimą, kuriame sůkė karalių ir Lenkų tėvunus sav Padaliją grąžinti, kurios negaudami ketėjo griauti vienybę ir į ginklą kibti. Kalba Lietuvos siuntinių buvo trumpa, bet graudesnė už visus kartus. Priminė jie karaliui, jo prisieką, kurią jis iszkeliaudamas į Lenkus buvo Lietuviams davęs, apent jiems Padaliją sugrąžinti, be ko niekaip Lietuviai butu jo neiszleidę arba į jo vietą kitą sav didžiůju kuningaikszcziu pakėlę. Ragino Lenkus ilgesniai nebsziżinti (nebtužinti) Lietuvių ir karalių persergėjo, idant dėl meilės Lenkų savo prisiekos nelaužintu ir teisingą reikalavimą Lietuvos tautos nů kurios tiek geradarymų buvo prityręs neniekintu. Turi buti ar Padalija Lietuviams pagrąžinta ar vienybė su Lenkais iszardyta: kaipogi Lietuviai tůjaus kels sav naują kuningaikszti ir ginklůta ranka atims Lenkams Padaliją ir apjůką savo tautos jiems atmonys, toksai yra linkėjimas visos Lietuvos. Bet Lenkai to neklausė ir Lietuviams iszkeliavus ėmė Padaliją jautresnei saugoti: kaipogi liepė savo pilies vyrams prisiekti, jog nů karaliaus ir Lenkų rikės iki paskůjai neatstos.

Ėmė Lietuviai aiszkiai ginklůtis, daugybes pulkų surinkus Gosztauts, Sudmonts, kuning. Astraga ir kita Lietuvos didůmėnė sutarė Kazimierą nů Lietuvos vieszpatybės atstatyti ir į jo vietą did. kuningaikszcziu Lietuvos Olelkatį Astragą kuning. pakelti, bet karaliaus bendrai užvis Moneritis Trakų urėdas nedrįso visiems priesztarauti ir norėdamas Kazimierui praneszti jo nelaima ankstės. Tům tarpu karalius sukėlė karę su kryžeiviais, bet Lenkai nenorėjo iszleisti jį iki nepradės naują sandarą su kryžeiviais.

Vienok Lietuviai gildė jiem didei szirdį: kaipogi atskubėją tenai ir radę jau ąiszkų ermydėrį, bet visados buklus, mandagus ir taikus netužino jų didesnei bet ėmė jůs lizinti ir gerinti žadais ir pataikomis, kuriůs taip nugerino jog jų didůmėnė, užmirszusi savo neapykantą ant jo, pasiėmė leisti į talką Joną Bareikį (Kodkeviczių) su 8000 Lietuvių į Parusį kryžeivių kariauti ir 80.000 raudonujų karaliui paskolinti. Ta notis užtrukino karalių iki ateinanczio meto Vilniuja, užslėpta vienok kibirksztis neapykantos vis dar slygojo iki gyvai galvai Gosztauto.

Karė su kryžeiviais vis dar tesėsi, kurią d. mistras norėjo pasalu įgauti Taruno pilį, bet nevyko, paskiaus jis gyventojus Karaliauczians papaikino, kurie užmirszę neteisybes pritirtas nů kryžeivių ir důtą prisieką Lenkų karaliui apent kryžeiviams pasidavė, viena tiktai dalis, Knypava vadinama, nenorėjo iki paskůjai kryžeivių įleisti ir didei kantriai gyniojosi.

Tům tarpu Lenkai suėję į sueimą Petrikave, kur ir pats karalius atkako 17 dieno Birželio mėnesio rupinosi karia kryžeivių atėją tenai Parusio siuntiniai, lugojo pagelbos Knypavonims, kaipogi Lenkų samdynė tepat negaudama žadėtos algos pilise lindojo ir nenorėjo į lauką traukti priesz kryžeivius. Ant galo tame pacziame sueime sutarę nevisůtinai tetraukti priesz kryžeivius, bet su vienais karaliaus samdininkais, užmokėjus jiems algą kariauti. Ir jau buvo sutarę tam rinkliavas rinkti, bet beseimavojant paskelbė kanakas buk karaliaus samdininkai užėmę Karaliauczių ir 7000 kryžeivių iszblaszkę. Todėl dumcziai sueimo tardami tůmi jau karė kryžeivių pasibengusi į namus iszsisklaidė nieko gero ukei neįsteigus.

Tům pacziu laiku kryžeiviai negalėdami savo samdininkams žadėtos algos iszmokėti, buvo įdavę jų vyresniemsiem savo tulas pilis su apikartomis rėdyti iki neiszmokant jiems algos. Bet praėjus vienam ir antram rakui užmokėjimo, negaudami piningų ir nebeturėdami kůmi bemisti patrako ir ėmė siulyti Lenkams pilis pardůti už savo algą. Tą nujautę Lenkai iszsiuntė Joną vyskupą Vloclavos idant lygautu pilis nů kryžeivių samdinių, buvo jis tenai it nubengęs, bet skaugėdami to Lenkams kryžeiviai sugaiszino. Tům tarpu Knypava, dalis Karaliauczians, nesulaukdama pagelbos nů Lenkų pasidavė apent kryžeiviams.

Tos notys paskatyno Lenkus růsztis visůtinai traukti priesz kryžeivius, ant nelaimės pasitiko rudů, didi szlapa, kariauna Lenkų rinkdamosi riuzgė ant karaliaus keutėdama lytus ir darganas, bei trivodama gėles, pelkes ir szaltus purvus gniaužodama, kaipogi vienai ratai paėjus 5 ir 6 nedėles reikėjo laukti iki antrai ateinant. Tům tarpu karalius, Brestiuja Lietuvos sueime, teiravos su jos didůmėne ir Parusių siuntiniais, kaip tolesniai priesz kryžeivius kariauti, bet visodidžioji bėda buvo su piningais, tų reikėjo, o niekur gauti negalėjo: kaipogi Lenkų didůmėnė, kaip minavojau, tempės ir niekaip nenorėjo rinkliavų důti. Nemitęs arcivyskupas Gniezno ir vyskupai pasiėmė bažnyczių lobį důti, kurį nubengus karę didůmėnė pasiėmė bažnyczioms grąžinti. Tais piningais užmokėjus 400.000 auksinių karvaidai kryžeivių samdinių Czervonkai įgavo pilis Malborgą, Grudenę ir kitas.

Tům metu atsidangino į Lietuvą Ivonas Endriejatis kuningaiksztis Možaisko, Lietuvių pagelbos lugoti ir jůs telkti į karę priesz Maskolių d. kuningaikszti Vasilių, kursai buvo užėmęs Ivonui Možaisko pilį, už tai, jog nepaklausė jo lygiai

traukti priesz Tautorius.

1456. Tą metą karaliui betrunkant Lenczicoja atėjo siuntiniai Lietuvos lugodami Kazimiero idant grįžtu į Lietuvą, Padaliją ir kitus krasztus Lietuvai prideranczius pagrąžintu pagal savo prisieką kurę buvo davęs Lietuviams iszkeliaudamas Lenkų karaliumi karunavotis, gorindami jį jei tai jis nedarytu, Lietuviai tokios skriaudos ilgesniai nekentės, bet ginklu Padaliją ir kitus savo krasztus nů Lenkų pasavintus atims. Tardami karaliui padumoti, jog brolis jo paklausęs Lenkų prapůlė nů Turkų ties Varna, pats taippat nů jų iszsiųstas tokiame buvo paojume, nů kurio pats Visuaugszcziausiai Apveizęs jį iszgelbėjo; todrin tur skubėti į Lietuvą, kame laiminga atvanga galės sav gyventi. Tům tarpu Parusiai kaipo vienos kilties ir vienos kalbos su Lietuviais, labjaus norėjo su jais nertis nekaip su Lenkais, kaipo visai svetimais, mindami, jog Lenkai patys buvo kryżeivius parvadinę ir žudant jiems Parusius niekados jų neszelpė, kada tům tarpu Lietuviai per pustreczio szimto metų kryżeiviams nepasidavė ir Tautorius nuvergtus szelpė bei tankiai norėjo iszliůsůti.

Tům pacziu laiku didžioji Naugarda garsi visoje sziaurėje savo turtais ir prekyba atleido siuntinius į Vilnių ir tenai su Lietuviais sandarą padarę pasiėmė tarnauti Kazimierui, kursai tenai urėdu perdėjo kuning. Mykolą Olelkį. Mirus tenai Jonaszui arcivyskupui Naugardos pilionys pakėlė į jo vietą Teopilių, kursai apsireiszkė klausyti Metropolitos Lietuvos Kijave gyvenanczio, ir su Rymo bažnyczia vienybėje gyventi, noris jį už tai Maskvos Metropolitas iszkeikė vienok tas nieko nemaczijo: kaipogi Opatas pimenas Zokono S. Baziliaus norėjo dar pats arcivyskupiją su Lietuviais sunerti ir didei linkėjo Boreikienei naszlei praėjusiojo Naugardos urėdo žmonai, nežinancziai galo savo turtų ir lobių, tekėti už kokio Lietuvos jomylistos ir pacziai valdyti Naugardą, tarnaujant Kazimierui d. Lietuvos kuningaikszcziui ir Lenkų karaliui.

Tą patį metą Maskvoje buvo radesis ermyderis: kaipogi d. Maskolių kuningaiksztis Vasilius Vasilevyczius nutvėręs kuning. Vasilių Jeraslavyczių Ugliczius pilyje užrakino, o žmona jo su sunum Jonu atėjo į Lietuvą pagelbos lugoti.

1457. Ateinantį metą taippat abejų nelaima Kazimieras kariavo priesz kryżeivius. Drąsydams Parusius nukako į Danską, su dide iszkilme ir džiaugsmu buvo nů pilionių priimtas ir vaiszinams. Rado jis tenai Kanulsoną Žuvėdų rikį nů Žuvėdų pavarytą bevieszentį kurį didei mandagiai iszgůdojęs turtingai apdovanojo.

Tům pacziu laiku Tautoriai įpůlę į Padaliją tulas apygardas nuteriojo, kuriose didį grobį sugrieję traukė į Krimą. Buczackis urėdas to dalyko su kitais savo bendrais sutraukęs nedidžius pulkus skubinai vijo Tautorius norėdamas grobį iszkratyti; kaipogi pavyko jiems vieną abazą naktyje iszblaszkyti, bet iszauszus ir į muszą isztikus Tautoriai pergalėjo Lenkus taip jog pats Buczackis su savo bendrais karvietėje liko.

1458. Ateinantį metą karalius daug nelaimingesnei kariavo priesz kryżeivius: todrin jog nei pats sumanė kariaunos rykauti nei-gi numanė sumananczius vyrus etmonais perdėti: kaipogi skelbema buvo paties dumo kryżeivius turinczius savo bendrus, kurie jiems daugesniai linkėjo ne savo ukei, ir taip pasala ir nepermananczia duma apsikleistęs nieko gero ir tą metą nenuveikė Parusyja, bet atkalei daug gar-bės nustojęs ir savo kariauną veltu suvarginęs pargrįžo į Krokavą kame rado antrą sunų gimusį Kazimieru pramintą, kursai sziądien yra szventu ir globėju Lietuvos vadinams.

Tą metą pradžioje Siekio mėnesio vėl suėjo į sueimą Petrikave ketindami teirautis kaip kryżeivius nuveikti, bet tenai maž tůmi terupinosi, daugiau persibarė ne kaip ko gero sutarė: kaipogi Vycziai arba Žemlionys nebenorėjo savo iždu bekariauti, o piningų ukės lobyje nebuvo kůmi rikis butu galėjęs samdinius samdyti, o didůmėnė rinkliavų nenorėjo mokėti. Buvo jau skelba, mažůsius Lenkus norinczius Kazimierą isz karalių iszmesti dėl jo netvarkos, tarp kurių Rytvinskis Sandomyriaus storasta akivaizdoje sueimo vardu visos Lenkų rikės graudino rikį tais žodžiais: „Netvarki jo karuna Lenkų jau vyburanti ant pragaro ir laukianti nů jo paties ir jo dumos pagelbos, gůdės, karaliui nekliaunantės Lenkais ir už savo neprietelius jůs turinti, nerupinantės uke, kurią didůmėnė dvasiszka ir ukiszka taippat apleidusi. Sakės tolesniai stebąs ir gailis, jog karalius nieko gero Lenkams nelinkįs ir nů jų Lucko žemę ir daug valsczių apie Lietuvos Brestių Lietuviams leidęs pasavinti, kursai tům dar nekakindamasis visaip steigiąs Padaliją dar Lietuviams pagrąžinti, taip kaip Goniondzo ir Vengravo pilį Mozurų Lenkų tarnų Lietuviams pagrąžino. Gůdės, jog savo taupimu Lietuvius iszpaikinąs, kurie jo glemžimu nei talkos priesz visůtinus neprietelius kryżeivius leid nei jo įsakymų klauso. Paskiaus užmėtinėjo jis Kazimierui jau neteisingą mantą nů jo kalamą ir taupymą rakalių, besliepiczių perkgalvių, ir vagių bei neteisingų mantos kalėjų, nedraudimą, akaklių ir trakunų savo rikėje, skleidimą ukės lobio, priespaudžius rinkliavų ir mokesnių kuriais pilionis ir kiemionis nuvarginęs, neglemžia naszlių, siratų ir nuskriaustų, taip jog jam vieszpataujant, niekas teisybės negal berasti jo rikėje. Ginklus, žirgus, sidabrą, auksą vis iszdanginęs į Lietuvą, Lenkus plikus palikęs. Neteisybę jo elgimosi didesniai jam dar spigino į akis rodydamas, jog jo tėvas, brolis ir jis pats visudidžiausias palaikas ir godas nů Lenkų gavo, pats jo tėvas vieną kampą Lietuvos teturėdamas, paskui Lenkų pataiku tapo rikiu ir Did. Lietuvos kuningaikszcziu, budamas nežinomu, negarsiu ir netikėliu per Lenkų steigimą įgijo žiburį krikszczioniszką ir rodas garbingų. Priminė dar, jog žemes Lietuvos ir Žemaiczių Lenkai savo kardu iszplėszę kryżeiviams vel Lietuvai apent pagrąžino. Jo tėvui dar tebvieszpataujant nevien jo broliui savo karuną atidavė bet dar ir Vengrų rikę jam įsteigė, kuriam kritus ties Varna patį savo karalium pakėlė, ir turtingą bei graksztę žmoną nupirszo. Vienok už tiek pataikų padarytų tėvui, broliui ir pacziam ne Lenkais rupinęsi jiems dėkavodams, bet atkalei Lietuvių tautą daug mažesniai jam gerą daranczią didesniai myli ir prakele. Bengė sakydams, idant Padaliją, Lucką ir kitas žemes Lenkams pagrąžintu, piningus teisingus kaltu, rinkliavomis nesunkintu, naszles ir siratus glemžtu, gůdžiantiems teisybę atteistu, ir iszsiżadėjęs tingėjimo narsiu karėje pasirodytu.

(Toliau bus).

Užmokėjo už laikraszti.

"VIENYBE LIETUVNIKU".

K. Valinczius Duryea	„1,00
Ch. Peza Worcester	„1,00
S. Urban Cheltenham	„1,00
A. Ludinski Racine	„1,00
K. Karakauckas Philadelphia	„2,00
L. Eremin Newark	„2,00
M. Grigaravyczia Mt. Carmel	„2,00
A. Jakavyczia Concord Mass.	„0,50
V. Sabonis Wapping Conn.	„0,70
M. Zioba S. Boston	„2,00
E. Kreischer Plymouth	„1,00
J. Karalius Baltimore	„1,00
J. Sheris E. Windsor	„1,00
M. Pikutis New Britain	„1,00
P. Antanaitis Union City	„1,00
J. Matulis Philadelphia	„2,00
K. Gurcas Chicago	„1,00
S. Mielkauckas „ „	„1,00
V. Novikas Luzerne	„2,00
S. Valiunas Olean	„1,00
K. Budrius E. Cambredge	„1,00
V. Ambrażevyczia Philadelphia	„2,00
Klub. Gedemino „ „	„2,00
K. Teraila Waterbury	„1,00
L. Kenstaiczia Brokton	„1,00
A. Narusevyczia Shenandoah	„1,00
K. Narkevvczia „ „	„1,00
M. Lenerkevyczia „ „	„1,00
J. Srtolis „ „	„1,00
A. Mockaitis „ „	„1,00
M. Jadlovski „ „	„1,00
M. Bagurckis „ „	„1,00
S. Miliauckas „ „	„1,00
P. Gureviczia „ „	„1,00
J. Raszkauckas „ „	„2,00
P. Kulikauckas „ „	„1,00
B. Skalandźiunas „ „	„1,00
M. Markevyczia „ „	„1,00
A. Siemianis „ „	„1,00
J. Barisas „ „	„1,00
S. J. Mockaitis „ „	„1,00
J. Mildažis „ „	„1,00
M. Slavickas „ „	„2,00
V. Kancierius „ „	„1,00

Darbininkai temykit!

Kurie gyvenate aplinkinėse anglekasyklų ir mokate branges randas už stubas, dabar yra labai gera proga nusipirkti lotus rytinėje dalyje miestelio Plymouth'o, isz kur ir į darbą visai netoli bus, nės aplink tą vietą yra brėkeriai keturių kompanijų.

Dasižinokite ant szio antraszo:

Plymouth Pour and Water Co.
Plymouth Pa.

M. A. CARROLL M. Daktaras
—Offisas ir gyvenimas—
Cor. Church & Eno ulyczios
PLYMOUTH, PA.
Offisas atidarytas — iki 9 isz ryto, nog 1 iki 3 ir nog 6 iki 9 po pietų. t—II, 97

Henry Lees and Co.

Mes su sziûm apgarsinimu nė kiek ne norim pasigirt priesz kitus, arba ir pirkėjus apgauti, kad musų Krautuvėje visokius apsiavimus (czeverykus): dėl vyrų, moterių ir vaikų pardûda kur kas pigiau negu kitose krautuvėse.

Didžiausia krautuvė kepurių ir skrybėlių dėl vyrų ir vaikų, taipgi ir visokių gatavų drapanų; o kas nor gai užsisteliût sav pas mus drapanas, dirbame druczei, pigei ir pritinkanczei.

Henry Lees and Co.

25 & 27 E. Main str.
PLYMOUTH, PA.
3—VI, 97.

Lenkiszkos knygos

-maldų, pargabentos isz užmarės.

Gaunamos pas Jûz. Paukszti.

Westchnienie duszy pobożnej, zbiór nabożenstw i pieśni z przydaniem Drogi krzyżowej, Gorzkich żalj i psalmów $1,50.

Złoty Ołtarz czyli zbiór nabożenstw dla chrześcian i katolików $1,30.

Ołtarzyk czyli zbiór nabożenstwa dla młodzieży katolickiej 70 c.

Wyborek nabożenstwa dla młodzieży katolickiej 50 c.

Mały złoty ołtarzyk dla pobożnych dzieci katolickich 45 c.

Galima gauti su prisiuntimu
szias **knygas:**

1. Istorija Katalikų Bažnyczios. Ji yra labai naudinga dėl perskaitymo kožnam katalikui. Kasztûja 1,00.

2. Trumpa peržvalga lietuvystės darbų Amerikoje 1892 m. Ji iszrodo aiszkiai lietuviszkų bedievių darbus ir podraug kaip katalikas turi nû jų apsisaugoti. Kasztûja. 20c,

3. Valtis bei iszguldymas szventų evangelijų ir lekcijų ant visų metų su labai naudingais dvasiszkais skaitymais. Puslapių esti 896. Linkėtina kad kožno lietuvio namûse ji butu. Kasztûja — 1,50c.

pas *Kun. A. Burba.* Box 1053
Plymouth, Luzerne, Co. Pa.

Kningos

pargabentos isz užmarės:

Maldų knįgos,

Aukso Altorius, arba Szaltinis dangiszku skarbu 2.00 iki 3.00.
Garbe Diewuj ant aukszty bės „ „ „ $1.50.
Balsas Balandėlės 1.25c., 1.50c. ir 2.00c.
Kninga giesmių arba Kanticzkos „ 75c.
150 Psalmu Dowido karaliaus ant paveikslo kanticzkų 75c.

Istoriszkos dvasiszkos įtalpos knįgos,

Gyvenimas Vieszpaties Jezaus Kristaus, 75c.
Istorija seno ir naujo istatymo su abrozėl. 15c.
Istorija seno istatymo „ „ „ 25c.
Gyvenimas Marijos „ „ 20c.
Menuo Szwencziausios Marijos Panos 30c.
Sopulej Motynos Diewo „ „ 20c.
Evangelijos supaikeis apdarais 1.00c.
Gywenimaj Szwentuju, ant visų metų kožnos dienos, pirma, antra, treczia ketvirta ir penkta dalis už kožną dalį po „ „ „ 65c.
Gyvenimas szv. Benedikto Labro „ 10c.
Stebukłai Dievo Szvencz. Sakramente 40c.

Istoriszkos knįgos svietiszkos įtalpos.

Istorija Lietuvos „ „ „ 30c.
Trumpa senovės Lietuvių Istorija 10c.
Aplinkrasztis kun. Petravyczlaus į Vilniaus dźiakonystės kuningus 1870 m. „ 5c.
Už ką mes lenkama turime buti dėkingi arba nedėkingi, graži knįgutė kurioje apraszyta visi musų prietikiai su lenkais nû pat krikszto Lietuvos 5c.
Žiponas bei žiponė „ „ 40c.
Žirgas ir vaikas „ „ 20c.
Vytautas didis Lietuvos kunigaikszti 30c.
Apie senovės Lietuvos pilis „ 10c.
Kanklės lietuviszkos dainos keturiems balsams (su natomis) 20c,
Amerika pirtyja (komedija) „ 10c,
Apie kalbų pradžią „ „ 5c,
Budai gydymo nekurių ligų „ 25c,
Ką daryti, kad sveiki butume ir ilgai gyventume 5c,
Kas yra, o kas bus! žvilgis ant szių dienų ir į ateitę 5c,
Krumplių Jonas, apysakėlė „ 5c,
Keletas žodžių apie nežmoniszkus maskolių darbus Krażiûse ir apie sudyjimą Krażiezių Viliniuje 5c.
Keletas rasztų apie Krażių atsitikimą 10c,
Tamoszius besotis apysaka 5c,
Kalba dviejų žmonių Kazimiero ir Antano apie katalikų bažnyczios pamatą 5c,
Lietuvos kanklės (eilėmis rasz.) 10c,
Pamokslai apie sudą Dievo, pakutą, dangų ir nekaltą prasidėjimą Szv. Panos Marijos 10c,
Pamokslai ir Ganytojaus kalbos sodieczlams, knįga pirmoji, apima laiką nû pirmos nedėlios Adventų iki pelenų dienai! (pamokslai kožnam nedėldieniui) $1,25c,
Trumpi pamokiuimai ir rodos, pagal kurias turi eigtis kiekvienas žmogus 10c,
Lietuvos gaspadinė arba pamokinimas kaip suvartoti Dievo dovanas, paraszė žmona. Antras iszleidimas pagerintas 15c,
Finai ir jų gyvenimas, viensėdis ir pirmutinė szalna 10c,
Pavargėlė ir kaip gyvena Kynai, apysakos 10c,
Andersono pasakos (su abroz.) 15c
Gydyklos nû baimės myrio „ „ 20c,
Misija ir žiedas „ „ 25c,
Naujausia sapnų knįgelė „ 50c,
Ženybos paikių Miko „ „ 5c,

Knįgos poetiszkos.

Senkaus Jurgis „ „ 15c.
Vitoliorauda, puikus poematas isz senovės lietuvių gyvenimo, 2 knįgos 1.25c.
Dûnelaiczio pavasario linksmybės 10c.
Konradas Valenrodas — — 10c.
Tėvyniszkos giesmės — — 5c.
Jûkaunos dainos „ „ 5c.
Naujos dainos „ „ 10c.
Birutės dainos „ „ 10c.
Tėvynainių giesmės „ „ 40c.
Petro Armino rasztai — eilės 10c.
Pagirėnų gobtuvės — teatraliszka 10c.
Ponas ir Mužikai, Drama penkiose permainose, paraszyta Aleksandro Gužuczio, 15c.

Apysakos.

Pałangos Juze, linksmi skaitymai „ 20c.
Kas teisybė tai nemelas puikios apysakėlės isz lietuvių gyvenimo 15c.
Historije apie grażę Mageloną, dukterį karaliaus isz Neapolio ir apie Petrą kareivį 20c.
Pajudįkime vyrai žemą, puiki apysaka paraszyta patrijotiszkoje dvasėje pagal vengriszką pono A. isz B. autoriaus knįgutės „Kas teisybė tai ne melas 15c.
Pasaka apė Szaltabuzius (jûkinga) 5.
Žiemos vakaro adynėlė, vokiszkom raidėm 20c.
Mužikėlis „ „ „ 15c.
Vaikų kningelė „ „ 15c.
Ant Nakvynės 5c.
Kaimynų pasaka 5c.
Kaukazo belaisvis 5c.
Kur meilė, ten ir Dievas 5c.
Kas kaltas 5c.
Negirdėtas daigtas 5c.
Pasakojimas apie vaitą ir jo rasztinįką 5c.
Senis Makrickas 5c.
Vakaras Tilviko pirktelė 5c.
Gyvenimas Stepo Raudnosio ir kiti naudingi skaitymai. [ketvirta dalis „Sziaulėniszkio Senelio"] 15c.

Moksliszki rankvedžiai ir kitokios knįgos

Kninga dėl iszsimokinimo visasvietinės kalbos 15
Apie buwimą Diewo „ „ 5c.
Grieszninkas priverstas metavotis „ 15c.
Pamokslai apie trusą „ „ 5c.
Talmudas ir musų žydai „ „ „ 10c.
Szkala su kalba „ „ 20c
Prieszauszris „ „ 20c.
Kaip įgyti pinigus ir turtą „ 20c.
Girtybė 5c. ir 10c.
Genių dėdė, graži pasakutė kur iszrodyta, kaip labai svietą slogina maskolių valdžia 5c.
Apie Dangų 5c.
Finai ir jų gyvenimas, ir pirmutinė szalna 10c.
Lietuvos gaspadinė 10c.
Žodynas kun. M. Miežinio $200.
Naujas elementorius [1895 m.] apdarytas su puikiais paveikslais 15c.
Trumpa peržvalga lietuvystės darbų Amerikoje 20c., dėl perkupczių po 10c.
Kalendoriai ant 1889, 1890 ir ant 1894 m. po 10c.

Įvairios dvasiszkos knįgos,

Pamokslai ant didžiųjų metinių szvencių ir didžiosios nedėlios, 50c.
Tiesos Žodžei, 35c.
Filiotea arba kelias į maldingą gyvenimą 50c.
Pokilis Szventųjų „ „ „ 15c.
Iszguldimas metiniu szwencziu labai naudinga kningelė 10c.
Mokslas Rymo kataliku „ „ 40c.
Kas yra griekas? „ „ 15c.
Nekaltybė „ „ 20c.
Vartai dangaus „ „ 15c.
Pekla, arba amžinas pragaras 75c.
Arielka yra nûdai; su illustracijomis 30c.
Garsas apie bajsybes Diewo sudo 25c.
Raktas į dangų „ „ 15c.
Didžioji nedėlia „ „ 5c.
Kaip Sumeniją nuspakajiti „ 15c.
Vadovas į dangų „ „ 40c.
Prisigatavojimas ant smerczio „ 40c.
Draugija dėl duszių „ „ 5c.
Lietuviszkos miszios „ „ 10c.
Kasdieninės Maldos 5c.

Notos dėl partapijono.

Varpelis [valcas] 30c. Dėdienė [polka] 30c.
Sudiev [mazurka] 40c.

Paveikslai [abrozai].

Krażių skerdynė 50c. Paveikslas Gedimino 30c.
Paveikslas Vytanto 25c. Paveikslas Litanijos 25c.
Visoki Abrozėliai su maldelėmis po 5centus.

KNINGOS
ŁOCNOS SPAUSTUVĖS.

Lietuvos Istorija, nû seniausių gadynių iki Gediminui D. L. K., paraszyta 1850 m. Simano Daukanto. Kninga pirma, gaunama už 1,50c.
Budas Senovės Lietuvių Kalnėnų ir Žemaiczių paraszytas Simano Daukanto, gaunamas už 1,00.
Istorija Katalikų Bažnyczios, „ 1,00.
Europos Istorija su žiamlapiais „ 50 ct.
Lietuviszkos DAINOS isz visur surinktos 200c.
Pasakojimas Antano Tretininko paraszė vysk. Žemaiczių Motiejus Valancziauskas, 25 ct.
Ponas Bartkus, paraszė kun. A. Burba, 20 ct.
Dievaitis, apysaka szios gadynės 1,00 ct.
Apieka Diewo „ „ „ „ $1,00.
Aukso Verszis, labai puiki drama „ 20 ct.
Du pujkus apraszymaj apie nedorybę žydo ir piktą augynimą wajku $1,00.
Eglė, žalczių karalienė ir Iszgriovimas Kauno pilies 1362 m., du puikus dramatai paraszyti Aleksandro Gužuczio, 25c.
Gyvenimas Genavaitės. Pamokinanti ir labai sujudinanti apysaka isz senovės laikų 50 ct.
Historije gražios Katrukos ir jos visoki „ „ „ atsitikimai 10c.
Historije isz laiko Francuzkos „ „ vainos Afrikoj' 30c.
Isz po budelio kalavijo ir Kajimas, dvi puikios apysakos, ant lietuviszko perdėjo V. Stag. 40c.
Istorija Septynių Mokintojų „ „ ir Lietuvio Sapnas 50c.
Jurgis Miłosławskis — — 80c.
Juozapas Koniuszewskis, arba kankinimas Unijotų po valdžia maskoliaus 50c.
Kabalas talpinantis savyje visokius užminimus ir ant jų reikalaujantį atsakymą 10c.
Konstitucija dėl darbinįkų — 10c.
Namelis pusteinįko — — 75c.
Nedorybes Rymo Ciesoriu, historije isz łajko „ „ ponawojimo Nerono 80 ct.
Pujkus apraszymaj tikru atsytikimu isz „ „ czesu wajnos 1863 metu 40 ct.
Prawadnikas angelskos kalbos neabdar. $1,00
„ „ „ abdarytas $1,25.
Pujkus apraszymas apie Lietuvą „ $1,00.
Rinalda Rinaldinas „ „ „ $1,50 ct.
Senowes apraszymas apie Duktery „ „ Filypo Karejwio 50 ct.
Sumyszymas arba bajme tury dydeles akis
Tykra teisybe isz Suwałku gubernijos 15 ct.
Szwiesa Diewo „ „ „ „ 65 ct.
Titkus Persų Karalius, „ „ 25 ct.
Užsystanawik ant to geraj „ „ 50 ct.
Witas ir Korynna historije isz łajko persekiojimo Bažnyczios S. per Deoklecijana 95 ct.